

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ТЕХНІЧНОГО РЕГЛАМЕНТУ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ, МАРКУВАННЯ ТА ПАКУВАННЯ ХІМІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ - ЧАСТИНА 2

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ,
ДОВКІЛЛЯ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ

Державна
екологічна
інспекція
України

ПЕРЕДМОВА

Методичний посібник містить рекомендації щодо практичного застосування положень Технічного регламенту класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції (далі – ТР КМП), який був затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2024 р. № 539 та набрав чинності 15 листопада 2024 року. Для отримання детальніших інструкцій щодо класифікації та маркування відповідно до критеріїв ТР КМП, а також інформації про загальні аспекти, що стосуються всіх класів небезпечності, рекомендуємо ознайомитися з текстом самого ТР КМП, включаючи його додатки. Посібник підготовлений в межах навчального курсу у сфері хімічної безпеки на замовлення Державної екологічної інспекції України.

Авторській колектив: Дмитро Яловой

Під загальною редакцією Світлани Берзіної

Схвалено до друку рішенням Науково-технічної ради ГС «Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування» (протокол № 2-2026 від 07 травня 2026 року)

Цю публікацію підготовлено за підтримки проекту «Екологічний моніторинг наслідків війни проти України та стратегія відновлення», який фінансується за рахунок позабюджетних коштів Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Зміст цієї публікації відображає думки, погляди, здобутки та висновки авторів і не обов'язково відображає погляди чи будь-яку офіційну позицію Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), її донорів чи держав-учасниць. ОБСЄ не несе жодної відповідальності за точність чи повноту будь-якої інформації, рекомендацій чи друкарських помилок.

This publication has been prepared with the support of the OSCE extra-budgetary project «Assessment of the Environmental Impacts of the War Against Ukraine and Options for Remediation.»

The contents of this publication reflect the opinions, findings, interpretations, and conclusions of the authors and do not necessarily reflect the views or any official position of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), its donors, or its participating States. The OSCE does not accept any liability for the accuracy or completeness of any information, recommendations, or for misprints

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ЗМІСТ	4
1. ЗАГАЛЬНОВЖИВАНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	5
2. ВСТУП	9
2.1 Для кого цей посібник	9
2.2 Що це за документ	9
3. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД	10
3.1 Що таке ТР КМП і чому він потрібен?	10
3.2 Що таке класифікація небезпечності, маркування та пакування	10
4. ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАРКУВАННЯ ТР КМП	11
4.1 Контактні дані постачальника	11
4.2 Ідентифікатори хімічної продукції	11
4.2.1 Речовини	11
4.2.2 Суміші	12
4.3 Піктограми небезпечності	13
4.3.1 Загальна інформація	13
4.3.2 Форма, колір та розміри	13
4.3.3 Правила пріоритету	14
4.3.4 Порожні піктограми	16
4.4 Сигнальні слова	17
4.5 Види небезпечного впливу	17
4.6 Попередження про небезпечний вплив	18
4.7 Коди видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив	19
4.8 Додаткова інформація	19
4.8.1 Обов'язкова додаткова інформація для маркування	20
4.8.2 Необов'язкова додаткова інформація для маркування	21
5. КЕРІВНИЦТВО ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ МАРКУВАННЯ НЕБЕЗПЕКИ ТР КМП	22

5.1 Подальші аспекти, які слід враховувати для етикетки з інформацією про небезпеку згідно ТР КМП	22
5.2 Розмір етикетки та елементів маркування	22
5.3 Винятки з вимог до маркування та упаковки	24
5.3.1 Використання розкладних етикеток, етикеток, які кріпляться шнурком, та зовнішньої упаковки	24
5.3.1.1 Розкладні етикетки та етикетки, які кріпляться шнурком	24
5.3.1.2 Зовнішня упаковка	27
5.3.2 Пропуск певних елементів маркування	27
5.3.2.1 Нанесення інформації про небезпеку на упаковки, вміст яких не перевищує 125 мл	27
5.3.2.2 Нанесення інформації про небезпеку на розчинну упаковку для одноразового використання, об'єм якої не перевищує 25 мл	29
5.3.2.3 Нанесення інформації про небезпеку на внутрішню упаковку, вміст якої не перевищує 10 мл	29
5.3.2.4 Неупакована небезпечна хімічна продукція, що постачається для використання широким загалом	29
5.3.2.5 Екологічне маркування	29
5.3.3 Винятки з маркування для фарб, виготовлених на замовлення	29
5.4 Взаємодія між ТР КМП та правилами транспортного маркування	30
5.4.1 Спеціальні правила маркування зовнішньої, внутрішньої та єдиної упаковки	30
5.4.2 Упаковка, що використовується для консолідації упаковки постачання під час транспортування	31
6. ПРИКЛАДИ ЕТИКЕТОК	33

1. ЗАГАЛЬНОВЖИВАНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Вид небезпечного впливу – елемент інформації у графічній та/або текстовій формі про небезпечні властивості хімічної продукції з визначенням характеру і ступеня небезпечності хімічної продукції відповідно до певного класу та категорії небезпечності;

Використання хімічної продукції – споживання, перетворення, змішування, переміщення, обробка, зберігання, пакування, використання хімічної продукції, включаючи виробництво, оброблення відходів такої продукції;

Виріб – об'єкт, який у процесі свого виробництва отримує спеціальну форму, поверхню або конструкцію, які визначають його функцію більшою мірою, ніж його хімічний склад;

Виробник – будь-яка фізична або юридична особа – резидент України, яка виробляє хімічну речовину на території України;

Виробник виробу – будь-яка фізична або юридична особа – резидент України, яка виготовляє або збирає виріб на території України;

Виробник хімічної продукції – суб'єкт господарювання, який здійснює виробництво, використання та надання на ринку хімічної продукції;

Диференціація в межах класу небезпечності – розподіл у межах класів небезпечності хімічної продукції залежно від характеру впливу або негативних наслідків;

Імпортер – будь-яка фізична чи юридична особа – резидент України, яка вводить в обіг на ринку України продукцію походженням з іншої країни;

Інформація про безпеку хімічної продукції – інформація у графічній та/або текстовій формі про небезпечні властивості хімічної продукції та заходи щодо запобігання небезпечному впливу або його негативним наслідкам, що є частиною маркування хімічної продукції;

Категорія (підкатегорія, тип) у межах класу небезпеки – результат розподілу критеріїв у межах кожного класу небезпеки для визначення небезпечних властивостей хімічної речовини чи хімічної продукції;

Клас небезпечності – характеристика хімічної продукції відповідно до її небезпечних властивостей: фізичної небезпеки, небезпеки для здоров'я людини та/або довкілля;

Класифікація небезпечності – віднесення хімічної продукції до певного виду чи видів небезпечної продукції або класу небезпеки, встановлення категорії та диференціація у межах класу небезпеки шляхом порівняння наявних даних з установленими критеріями класу небезпеки;

Ліміт концентрації – це порогове значення концентрації будь-якої домішки, добавки або складової хімічної речовини, або хімічної речовини у складі суміші, яка може призвести до класифікації небезпечності хімічної продукції за тим чи іншим класом небезпечності;

Мономер – хімічна речовина, яка здатна утворювати послідовні ковалентні зв'язки з іншими ідентичними або подібними чи неподібними молекулами за умов відповідних реакцій синтезу певного полімеру;

Надання на ринку – будь-яке платне або безоплатне постачання хімічної продукції на ринку України або надання доступу до неї; імпорт вважається наданням на ринку;

Наступний користувач – будь-яка фізична або юридична особа – резидент України, яка використовує хімічну речовину, у тому числі у складі суміші в процесі своєї виробничої або професійної діяльності, крім виробника або імпортера; розповсюджувач або споживач не вважаються наступним користувачем; реімпортер хімічної речовини, для якої застосовується

звільнення від державної реєстрації хімічної речовини, вважається наступним користувачем;

Наукові дослідження і розробки – будь-які наукові експерименти, аналіз або хімічні дослідження, які проводяться у контрольованих умовах;

Неізольована проміжна хімічна речовина – проміжна речовина, яка спеціально не вилучається із обладнання, у якому проходить синтез: реактор та його допоміжне обладнання, а також будь-яке обладнання, через яке проходить речовина в процесі безперервного потоку або періодично, включаючи трубопровід, для перенесення речовини з одного реактору в інший з метою проведення наступної стадії реакції;

Пакування – операції, які пов'язані з підготовкою до герметизації та захистом хімічної продукції;

Паспорт безпеки хімічної продукції – документ уніфікованої форми, що містить дані про небезпечні властивості хімічної продукції та заходи щодо її безпечного використання і видається наступному в ланцюгу постачання хімічної речовини або хімічної продукції суб'єкту господарювання для інформаційного супроводу поводження з хімічною продукцією;

Піктограма небезпечності – графічна композиція, що є елементом інформації про небезпечні властивості хімічної продукції, містить певний символ та інші графічні складові (контур, фоновий чи кольоровий малюнок) і призначена для передачі конкретної інформації про небезпечні властивості хімічної продукції наступному в ланцюгу постачання хімічної речовини або хімічної продукції суб'єкту господарювання;

Полімер – хімічна речовина, молекули якої складаються з однакових або різних повторюваних мономерних ланок (мономерів), розподілені в діапазоні молекулярних мас, а відмінності молекулярних мас в першу чергу залежить від кількості мономерних ланок; до складу полімеру повинні входити:

- більше ніж 50% по вазі молекул, що містять принаймні три мономерні ланки, які ковалентно зв'язані принаймні з однією іншою мономерною ланкою або іншим реагентом;
- менше ніж 50% по вазі молекул з однаковою молекулярною масою;

у контексті цього визначення «мономерна ланка» означає форму мономера, який прореагував під час синтезу полімера та є його складовою;

Попередження про небезпечний вплив – інформація, що містить опис рекомендованих заходів щодо мінімізації або запобігання виникненню негативних наслідків можливого впливу небезпечної хімічної продукції під час її використання;

Порогова концентрація – означає порогове значення концентрації будь-якої домішки, добавки або складової хімічної речовини або суміші, яка класифікована як небезпечна, у разі досягнення якої ці компоненти повинні враховуватися при проведенні класифікації небезпечності відповідної хімічної продукції;

Постачальник – будь-який виробник, імпортер, наступний користувач або розповсюджувач, який надає на ринку хімічну продукцію;

Правила перевезень небезпечних вантажів – правила, які розроблені на основі Рекомендацій ООН щодо перевезення небезпечних вантажів: Типові правила, Європейської угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ADR), Європейської угоди про міжнародне перевезення небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами (ADN), Правил міжнародного перевезення небезпечних вантажів залізницею (RID), Міжнародного кодексу морського перевезення небезпечних вантажів (IMDG CODE), Технічних інструкцій з безпечного перевезення небезпечних вантажів повітрям (ICAO TI), Правила перевезень небезпечних вантажів (IATA), які запроваджені Законами України «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про приєднання України до Європейської угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ)», «Про приєднання України до Європейської угоди про міжнародне перевезення

небезпечних вантажів внутрішніми водними шляхами (ВОПНВ)» тощо;

Примножуючий коефіцієнт – коефіцієнт, який застосовується до показника концентрації хімічної речовини, класифікованої за класом «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для водних біоресурсів» та Категорією 1, і використовується для проведення класифікації небезпеки суміші, у якій ця хімічна речовина присутня, методом підсумовування;

Проміжна упаковка – упаковка, розміщена між внутрішньою упаковкою або виробом та зовнішньою упаковкою;

Розповсюджувач – будь-яка інша, ніж виробник або імпортер, фізична чи юридична особа в ланцюгу постачання продукції, яка надає продукцію на ринку;

Сигнальне слово – елемент інформації про небезпечні властивості хімічної продукції з визначенням ступеня небезпечності хімічної продукції для попередження про небезпечний вплив наступного користувача або споживача;

Сплав – макроскопічно однорідний металевий матеріал, який складається з суміші двох або більшої кількості хімічних елементів, який не може бути легко розділений механічним способом; у цілях застосування цього Технічного регламенту сплави вважаються сумішами;

Суміш – суміш або розчин на основі двох або більшої кількості хімічних речовин, які були навмисно змішані не для проведення хімічної реакції або які хімічно не реагують між собою, включаючи сплави;

Оцінка ризиків – проведення оцінки безпечності хімічної речовини, що передбачає співвідношення рівнів впливу хімічної речовини на здоров'я людини та/або довкілля під час виробництва, використання, оброблення її відходів, з визначеними орієнтовно безпечними рівнями впливу;

Упаковка – одна ємність або більше, а також інші компоненти або матеріали, які необхідні для виконання стримуючої функції ємності, або іншої функції у цілях забезпечення безпеки;

Хімічна продукція – хімічні речовини, суміші, сплави, а також вироби, під час використання яких відбувається навмисне вивільнення хімічних речовин або які виготовляються для проведення підривних робіт чи створення піротехнічного ефекту;

Хімічна речовина (хімічна продукція) – хімічний елемент та його сполуки у природному стані або отримані в результаті виробничого процесу, включно з добавками, необхідними для збереження стабільності, та домішками, що утворилися внаслідок виробничого процесу, крім розчинника, який може відділятися без впливу на стабільність речовини або зміни її складу.

2. ВСТУП

2.1 Для кого цей посібник

Цей документ стосується постачальників хімічної продукції, а саме:

- виробників та імпортерів хімічних речовин;
- імпортерів сумішей;
- подальших користувачів речовин та сумішей, включаючи розробників рецептур;
- дистриб'юторів речовин та сумішей, включаючи роздрібних торговців.

2.2 Що це за документ

Цей документ містить рекомендації щодо вимог до маркування та упаковки хімічної продукції, викладених у ТР КМП.

Зокрема, ці рекомендації мають на меті уточнити:

- які аспекти слід враховувати під час оцінки необхідного розміру етикетки;
- які типи додаткової інформації можливі та де розміщувати цю інформацію на етикетці (розділ 4.8 цього посібника);
- умови для звільнень для невеликої упаковки;
- взаємодія між ТР КМП та правилами транспортного маркування;
- технічні вимоги до рідких пральних засобів у розчинній упаковці для одноразового використання;
- як вибрати найбільш доцільний набір запобіжних заходів для етикетки;
- як структурувати інформацію на етикетці для належної читабельності.

Цей документ розроблено для суб'єктів у сфері забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією, які повинні застосовувати/здійснювати нагляд за дотриманням до хімічної продукції правила класифікації, маркування та упаковки згідно з ТР КМП.

3. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

3.1 Що таке ТР КМП і чому він потрібен?

Торгівля хімічною продукцією стосується не лише внутрішнього ринку України, але й розповсюджується на увесь світовий ринок. Узгоджені критерії класифікації та маркування разом із загальними принципами їх застосування були ретельно розроблені в рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН) з метою сприяння світовій торгівлі, одночасно захищаючи здоров'я людини та довкілля. Результат цієї роботи – Узгоджена на глобальному рівні система класифікації небезпеки та маркування хімічної продукції (GHS), перше видання якої було прийнято ще у 2002 році.

Підприємства повинні отримувати вигоду від глобальної гармонізації правил класифікації та маркування, а також від узгодженості між цими правилами з одного боку та правилами транспортування з іншого.

Регламент ТР КМП прийнято в Україні шляхом повної гармонізації законодавства України у відповідній сфері з законодавством ЄС (Регламент № 1272/2008) та міжнародними нормами ООН.

ТР КМП є юридично обов'язковим та безпосередньо застосовується до всіх промислових секторів.

3.2 Що таке класифікація небезпечності, маркування та пакування

Небезпечність хімічної продукції – це потенціал цієї хімічної продукції завдати шкоди. Він залежить від власних властивостей хімічної продукції. У цьому контексті оцінка небезпечності – це процес, за допомогою якого оцінюють інформацію про власні властивості хімічної продукції для визначення її потенціалу завдати шкоди. У випадках, коли характер та серйозність виявленої небезпечності відповідають критеріям класифікації, класифікація небезпечності – це присвоєння стандартизованого опису цієї небезпечності хімічній продукції, що завдає шкоди через свої фізичні властивості або вплив на здоров'я людини чи довкілля.

Одна з головних цілей ТР КМП полягає у визначенні того, чи має хімічна продукція властивості, які призводять до її класифікації як небезпечної.

Після того, як такі властивості визначено та хімічну продукцію відповідно класифіковано, виробники, імпортери, наступні користувачі та розповсюджувачі хімічної продукції, а також виробники та імпортери певних конкретних виробів повинні повідомляти про виявлені небезпеки цієї хімічної продукції іншим учасникам ланцюга постачання, включаючи споживачів. Маркування небезпечності дозволяє проінформувати користувача хімічної продукції про класифікацію небезпечності, щоб попередити його про наявність небезпеки та необхідність управління пов'язаними з нею ризиками.

ТР КМП також встановлює загальні правила пакування з метою забезпечення безпечного постачання небезпечної хімічної продукції.

4. ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАРКУВАННЯ ТР КМП

4.1 Контактні дані постачальника

Згідно з пунктом 57 ТР КМП, контактні дані постачальника повинні бути зазначені на етикетці. Загалом, у ланцюжку постачання може бути більше одного постачальника аналогічної хімічної продукції, наприклад, у випадку, якщо вона була поставлена розробником сумішей дистриб'ютору, який також постачатиме її третім сторонам. Однак, пункт 57 ТР КМП не уточнює, чи потрібні контактні дані обох постачальників у таких випадках. Також не уточнено, чи мають пріоритет контактні дані якогось конкретного постачальника.

Виходячи із пункту 17 ТР КМП, кожен постачальник повинен забезпечити, щоб небезпечна хімічна продукція була промаркована та упакована відповідно до Розділів 3 та 3 ТР КМП, перш ніж вона надана на ринок. Під час проходження по ланцюгу постачання маркування аналогічної хімічної продукції може змінюватися залежно від об'єму упаковки або внаслідок додаткових шарів упаковки (див. розділ 5.2 — 5.4 цього посібника).

Якщо постачальник змінює упаковку таким чином, що елементи маркування, викладені у пункті 57 ТР КМП, мають бути відображені інакшим чином, ніж на етикетці/упаковці, що йому були надані, він бере на себе відповідальність за перепакування та перемаркування такої хімічної продукції і повинен додати своє ім'я та контактну інформацію на етикетку. У цьому випадку постачальник також може замінити контактну інформацію свого постачальника власними контактними даними.

Якщо постачальник не змінює упаковку, йому не потрібно додавати свої контактні дані на етикетку або замінювати контактну інформацію свого постачальника власними контактними даними. Він може зробити це за потреби. У випадку, якщо постачальник змінює мову(и), що відображаються на етикетці, наприклад, для експорту, він повинен додати свої контактні дані до контактних даних відповідного постачальника, який видав оригінальну етикетку, оскільки тоді він відповідає за правильний переклад вмісту етикетки.

4.2 Ідентифікатори хімічної продукції

У цьому розділі наведено вказівки щодо вимог до ідентифікаторів хімічної продукції, зокрема для речовин (пункт 60 ТР КМП) та сумішей (пункт 61 ТР КМП). Як загальне правило, у паспортах небезпечності хімічної продукції повинні використовуватися ті самі ідентифікатори, що й обрані для етикетки. Будь-які ідентифікатори хімічної продукції, обрані для етикетки, повинні бути написані українською мовою, якщо інше не передбачене чинним законодавством України.

4.2.1 Речовини

Ідентифікаторами хімічної продукції, яка є хімічною речовиною, повинні бути:

- якщо для хімічної речовини затверджена національна класифікація небезпечності та інформація про безпеку з відповідним записом у Частині В Додатка VI до ТР КМП – назва хімічної речовини та відповідний номер запису;

Назва може бути будь-якою з назв, зазначених у колонці 2 «Назва хімічної речовини» Частині В Додатка VI до ТР КМП. Під час перекладу назви речовини з Додатку VI на потрібну(і) мову(и) може бути корисним перевірити, чи вже доступний відповідний переклад у публічній базі даних, наприклад, в Реєстрі класифікації та маркування Європейського хімічного агентства. Якщо в у цьому реєстрі є перекладена назва, перевагу слід надавати саме цій назві.

- якщо для хімічної речовини не затверджена національна класифікація небезпечності та інформація про безпеку з відповідним записом у Частині В Додатка VI до ТР КМП, але хімічна речовина включена до Реєстру класифікації небезпечності та елементів інформації про небез-

пеку хімічної продукції – назва хімічної речовини та відповідний ідентифікаційний номер, які зазначені у Реєстрі класифікації небезпечності та елементів інформації про безпеку хімічної продукції;

- якщо для хімічної речовини не затверджена національна класифікація небезпечності та інформація про безпеку з відповідним записом у Частині В Додатка VI до ТР КМП, а також вона не включена до Реєстру класифікації небезпечності та елементів інформації про безпеку хімічної продукції – номер у реєстрі Хімічної реферативної служби Американського хімічного товариства (надалі – номер CAS), якщо такий існує, та назва хімічної речовини відповідно до номенклатури ІЮПАК (IUPAC) або інша міжнародно визнана назва хімічної речовини;
- якщо номер CAS для хімічної речовини не існує - назва хімічної речовини відповідно до номенклатури ІЮПАК (IUPAC) або інша міжнародно визнана назва хімічної речовини.

4.2.2 Суміші

Ідентифікаторами хімічної продукції, яка є сумішшю хімічних речовин або виробом з навмисним вивільненням хімічних речовин під час їх використання, або які виготовляються для проведення підривних робіт чи створення піротехнічного ефекту, повинні бути торгова назва хімічної продукції, а також ідентифікатори хімічних речовин відповідно до пункту 60 ТР КМП (див. 4.2.1 цього посібника), які входять до складу суміші та обумовлюють її класифікацію небезпечності відповідно до пункту 49 ТР КМП за такими класами:

- «хімічна продукція, яка проявляє гостру токсичність у разі впливу на організм людини»
- «хімічна продукція, яка спричиняє ураження (подрознення) шкіри»
- «хімічна продукція, яка спричиняє серйозні пошкодження (подрознення) органів зору»
- «хімічна продукція, яка спричиняє сенсibiliзацію (алергічну реакцію) у дихальних шляхах або на шкірі»
- «хімічна продукція, яка має мутагенні властивості»
- «хімічна продукція, яка має канцерогенні властивості»
- «хімічна продукція, яка проявляє токсичність для репродуктивної системи людини»
- «хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу»
- «хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови багаторазового впливу»
- «хімічна продукція, яка спричиняє безпеку токсичної аспірації»

У випадках, коли користувач/споживач краще знає іншу міжнародну хімічну назву (наприклад, назву INCI), можна відхилитися від вимог пункту 60 ТР КМП, проте ця назва повинна однозначно визначати ідентичність хімічної речовини. Якщо назва INCI недостатньо визначає ідентичність речовини порівняно, наприклад, з вимогами пункту 60 ТР КМП або вимогами до ПХБП згідно з ТР БХП, слід надавати перевагу чіткішій ідентифікації.

Вибрані хімічні назви повинні визначати речовини, що в першу чергу відповідають за основні небезпеки для здоров'я, що призвели до класифікації суміші та призначення відповідних попереджень про безпеку.

Щоб зменшити кількість ідентифікаторів речовин на етикетці, достатньо зазначити ідентифікаторів максимум чотирьох речовин, за винятком випадків, коли для належного відображення характеру та тяжкості небезпек необхідно зазначити більше ідентифікаторів (пункт 63 ТР КМП). Наприклад, коли суміш містить більше ніж чотири речовини, присутні у значних концентраціях та сприяють класифікації суміші за однією або кількома небезпеками, зазначеними у пункті 61 ТР КМП.

Слід зазначити, що немає суворих правил щодо того, як вирішувати, які речовини повинні мати

пріоритет для зазначення їх ідентифікаторів на етикетці

Якщо назва відповідно до номенклатури ІЮПАК перевищує 100 символів, натомість може бути зазначена одна з інших назв хімічної речовини, наприклад, тривіальна назва, торгова назва або аббревіатура, у разі, якщо така альтернативна назва була зазначена у повідомленні щодо класифікації небезпечності та елементів інформації про безпеку хімічної продукції (пункт 62 ТР КМП).

Потрібно зауважити, що, хоча унікальний ідентифікатор формули (далі – УІФ) можна вважати елементом ідентифікації, що використовується для цілей додатка VII до ТР КМП, він не є ідентифікатором хімічної продукції в значенні пункту 60 ТР КМП, оскільки він є лише частиною (обов'язкової) додаткової інформації (пункт 79 ТР КМП).

Виробник, імпортер або подальший користувач певних менш небезпечних речовин, що містяться в суміші, може дійти висновку, що розкриття ідентифікаторів речовин, необхідних для етикетки або ПХБП, може поставити під загрозу конфіденційність його бізнесу або права інтелектуальної власності. У таких випадках він може подати запит до Мінекономіки на отримання дозволу на використання альтернативної хімічної назви відповідно до пункту 75 ТР КМП. Альтернативна назва повинна бути більш загальною назвою, що ідентифікує найважливіші функціональні групи, або альтернативним позначенням. Умови, за яких може бути надано дозвіл на використання альтернативної назви, наведено в у Частині А Додатка I до ТР КМП.

Подання запиту на використання альтернативної хімічної речовини проводять згідно Порядку реєстрації повідомлень про використання альтернативної назви хімічної речовини, затвердженому Кабінетом Міністрів України від 18 червня 2024 р. № 710.

4.3 Піктограми небезпечності

4.3.1 Загальна інформація

Наразі існує дев'ять різних піктограм. Хоча зазвичай лише одна піктограма призначається окремому класу або категорії небезпечності, деякі диференціації небезпечності повинні містити дві піктограми, а саме речовини та суміші, класифіковані як «Самореактивна хімічна продукція», тип В, або як «Органічні пероксиди», тип В (див. також розділи нижче). Слід також зазначити, що деякі піктограми охоплюють кілька класів та категорій небезпечності.

4.3.2 Форма, колір та розміри

Колір та оформлення етикетки повинні забезпечувати чітку видимість піктограми небезпечності та її фону. Піктограми небезпечності повинні мати форму квадрату, встановленого на кут, тобто вони повинні мати форму ромба, коли етикетку читають горизонтально, та повинні мати чорний символ на білому фоні з червоною окантовкою достатньої ширини, для того, щоб їх можна було добре бачити (див. пункт 1.2.1 Додатка I до ТР КМП). Точний тип червоного кольору, тобто номер кольору Pantone, не визначено, і маркувальники можуть визначити його на власний розсуд.

Кожна піктограма небезпечності повинна займати принаймні одну п'ятнадцяту розміру зони етикетки, яка призначена для розміщення інформації відповідно до пунктів 57 — 58 ТР КМП, але мінімальна площа піктограми небезпечності не може бути меншою, ніж 1 см².

Мінімальні розміри етикеток та піктограм наведено в таблиці 1 (пункт 1.2.1.4 Додатка I до ТР КМП).

Таблиця 1 – Мінімальні розміри етикеток та піктограм

Об'єм упаковки	Розміри етикетки (в міліметрах) для розміщення інформації	Розміри кожної піктограми (в міліметрах)
Не перевищує 3-х літрів:	Якщо можливо, принаймні 52 x 74	Не менше ніж 10 x 10 Якщо можливо, принаймні 16 x 16
Понад 3 літра, але не перевищує 50 літрів:	Принаймні 74 x 105	Принаймні 23 x 23
Понад 50 літрів, але не перевищує 500 літрів:	Принаймні 105 x 148	Принаймні 32 x 32
Понад 500 літрів:	Принаймні 148 x 210	Принаймні 46 x 46

Для піктограм ці мінімальні розміри відносяться до сторін червоної рамки самої піктограми, а не до сторін віртуального квадрата, в якому розміщена піктограма (див. рисунок 1):

Рисунок 1 – Вимірювання розміру піктограми небезпечності

Нижче наведено знак оклику (піктограма GHS07) у якості прикладу піктограми небезпечності:

Піктограми для друку можна завантажити за посиланням: <http://www.unece.org/trans/danger/publi/ghs/pictograms.html>.

4.3.3 Правила пріоритету

Для речовин та сумішей, класифікованих за більш ніж однією небезпекою, на етикетці може знадобитися кілька піктограм. У таких випадках необхідно перевірити застосовність правил першочерговості, викладених у пункті 85 ТР КМП. Як правило, піктограми, що відображають найсерйознішу категорію небезпеки кожного класу небезпеки, повинні бути включені на етикетку. Це також застосовно для випадків, коли речовина має як гармонізовану, так і негармонізовану (тобто само-) класифікацію (див. пункт 85 ТР КМП).

На додаток до цього, ТР КМП встановлює правила першочерговості щодо конкретних піктограм та класифікацій небезпечності:

- Для фізичних небезпек, якщо на етикетці є піктограма «GHS01» (бомба, яка вибухає), то «GHS02» (полум'я) та «GHS03» (полум'я над колом) є необов'язковими, окрім особливих випадків, коли останні повинні обов'язково зазначатись у інформації про небезпеку, наприклад, для хімічної продукції, класифікованої як «Самореактивна хімічна продукція», тип В, або як «Органічні пероксиди», тип В (див. Додаток І до ТР КМП):

Обов'язково

За бажанням

За бажанням

- Щодо фізичних небезпек та небезпек для здоров'я, якщо зазначається піктограма «GHS02» (полум'я) або «GHS06» (череп і схрещені кістки), то зазначення піктограми «GHS04» (газовий балон) не є обов'язковою вимогою:

Обов'язково

чи

Обов'язково

За бажанням

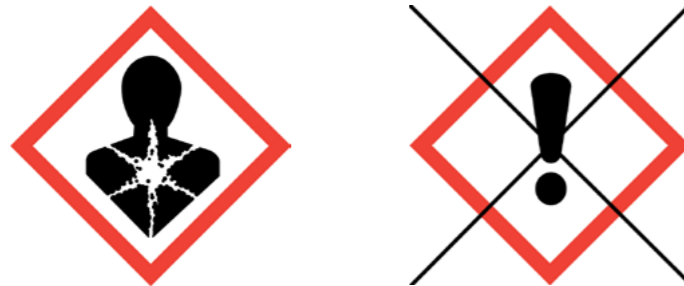
- Щодо небезпек для здоров'я, якщо зазначається піктограма «GHS06» (череп і схрещені кістки), то піктограма «GHS07» (знак оклику) не зазначається у інформації про небезпеку:

- Щодо небезпек для здоров'я, якщо зазначається піктограма «GHS05» (корозія), то піктограма «GHS07» (знак оклику) не зазначається у інформації про небезпеку відповідно до класів небезпечності «хімічна продукція, яка спричиняє ураження (подразнення) шкіри» Категорії 2 та «хімічна продукція, яка спричиняє серйозні пошкодження (подразнення) органів зору» Категорії 2:

- Щодо небезпек для здоров'я, якщо зазначається піктограма «GHS08» (небезпека для здоров'я людини) відповідно до класу небезпечності «хімічна продукція, яка спричиняє сенсibilізацію (алергічну реакцію) у дихальних шляхах або на шкірі» з диференціацією «сенсibilізація у дихальних шляхах», то піктограма «GHS07» (знак оклику) не зазначається у інформації про небезпеку відповідно до класів небезпечності «хімічна продукція, яка спричиняє сенсibilізацію (алергічну реакцію) у дихальних шляхах або на шкірі» з диференціацією «сенсibilізація шкіри», «хімічна продукція, яка спричиняє ураження (подразнення) шкіри» Категорії 2 та «хімічна продукція, яка спричиняє серйозні пошкодження / подразнення очей» Категорії 2:

Якщо хімічній продукції присвоєно додатковий код небезпеки EUN071 «Хімічна продукція, яка спричиняє ураження дихальних шляхів», додатково може бути розміщена піктограма «GHS05» (корозія) (див. Примітку 1 до таблиці 3.1.3 у Додатку I до ТР КМП). У такому разі піктограма «GHS07» (знак оклику) для хімічної продукції, яка класифікована за класом небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу» Категорії 3 (подразнення дихальних шляхів) має бути виключена з етикетки, як і відповідне вид небезпечного впливу H335 «Може спричинити подразнення дихальних шляхів».

Для хімічної продукції, яка має бути промаркована відповідно до ТР КМП та Правил перевезення небезпечних вантажів, піктограму(и) ТР КМП можна не вказувати на етикетці зовнішньої або єдиної упаковки, якщо піктограма(и) ТР КМП та піктограма(и) відповідно до Правил перевезення небезпечних вантажів стосуються однієї й тієї ж небезпеки (див. 5.4 цього посібника).

4.3.4 Порожні піктограми

Під час підготовки етикеток з інформацією про небезпеку поширеною практикою є використання попередньо надрукованих блоків етикеток із ромбами (спочатку друкується фон етикетки, а потім на нього наноситься специфічна інформація про небезпеку). Це може призвести до появи етикеток із кількома попередньо надрукованими порожніми ромбами, не всі з яких можуть знадобитися компанії, яка замовила такі етикетки. У такій ситуації один або кілька попередньо надрукованих ромбів, можливо, доведеться залишити порожніми. ТР КМП прямо не забороняє використання порожніх ромбів. Однак будь-яка інформація, надана на додаток до мінімального обов'язкового маркування, не повинна суперечити обов'язковій інформації на етикетці або ставити її під сумнів її, тоді як порожні червоні рамки можуть викликати питання. Якщо порожні червоні рамки неминучі, рекомендується закрити їх суцільним нанесенням, яке повністю їх затемнює (див. приклад на рисунку 2).

Рисунок 2 – Приклад маркування з порожніми піктограмами

Затінення порожніх ромбів має на меті уникнути враження, що відповідні символи небезпеки могли бути пропущені на етикетці через друкарську помилку.

4.4 Сигнальні слова

Сигнальне слово вказує на відносний рівень серйозності певної небезпеки. Етикетка повинна містити сигнальне слово відповідно до класифікації небезпечної хімічної продукції: для більш серйозних небезпек потрібне сигнальне слово «Небезпека», тоді як для менш серйозних небезпек потрібне сигнальне слово «Увага» (див. пункти 66 — 67 ТР КМП).

Сигнальне слово для конкретної класифікації наведено в таблицях, що містять елементи маркування, необхідні для кожного класу небезпечності, як зазначено в Частинах Б — Д Додатка I до ТР КМП. Деякі класи небезпечності, такі як «Вибухова хімічна продукція», підкатегорія 1.6, не мають сигнального слова.

Якщо речовина або суміш класифікована за більш ніж однією небезпекою, етикетка повинна містити лише одне сигнальне слово. У таких випадках сигнальне слово «Небезпека» має перевагу, а сигнальне слово «Увага» не повинно бути зазначено.

4.5 Види небезпечного впливу

Інформація про небезпеку повинна містити відповідні види небезпечного впливу, що описують характер та серйозність небезпек хімічної продукції (див. пункти 68 — 70 ТР КМП).

Види небезпечного впливу для кожного класу небезпечності та категорії/диференціації, наведені в таблицях Части Б — Д Додатка I до ТР КМП. Наприклад, вид небезпечного впливу H302 («Шкідливо при проковтуванні»), відноситься класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє гостру токсичність у разі впливу на організм людини», Категорія 4. Формулювання видів небезпечного впливу наведено в таблицях 1.1, 1.2 та 1.3 Додатка III до ТР КМП.

У деяких випадках може знадобитися надати додаткову інформацію до виду небезпечного впливу, наприклад, зазначення шляху впливу або органу-мішені для певних небезпек для здоров'я, тобто для класів небезпечності «Хімічна продукція, яка має канцерогенні властивості», «Хімічна продукція, яка має мутагенні властивості», «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для репродуктивної системи людини», «Хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу» та «Хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови багаторазового впливу»:

- для класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови багаторазового впливу», Категорії 1, вид небезпечного впливу H372 «Спричиняє пошкодження органів при тривалому або багаторазовому впливі» необхідно доповнити переліком уражених органів, якщо це відомо, та шляхом впливу, якщо остаточно доведено, що жодні інші шляхи впливу не викликають такої небезпеки, наприклад, H372 «Спричиняє пошкодження печінки при тривалому або багаторазовому впливі на шкіру»;

- для класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє вибіркoву токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу», Категорії 1, шлях впливу або орган-мішень також можуть бути включені до заяви, наприклад, H370 «Спричиняє пошкодження печінки через ковтання».

Щодо класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для репродуктивної системи людини» вид небезпечного впливу H360 «Може негативно вплинути а фертильність та завдати шкоди ненародженій дитині» та H361 «Імовірно може негативно вплинути на фертильність та завдати шкоди ненародженій дитині» вказують на загальне занепокоєння. Ці загальні види небезпечного впливу можна замінити видами небезпечного впливу, що вказують на конкретний вплив, що викликає занепокоєння, якщо він відомий, відповідно до розділу 1.1.2.1.2 Додатка VI до ТР КМП (наприклад, H360F «Може негативно вплинути на фертильність», H361d «Імовірно завдає

шкоди ненародженій дитині», H360Df «Імовірно впливає на фертильність та може завдати шкоди ненародженій дитині»).

Якщо класифікацію хімічної продукції гармонізовано та включено до Частини В Додатка VI до ТР КМП, на етикетці необхідно використовувати відповідний(і) вид(и) небезпечного впливу, що відносять до цієї класифікації. Зверніть увагу, що деякі гармонізовані класифікації є мінімальними класифікаціями, і, на основі наявних даних, може знадобитися призначити більш сувору класифікацію, а також відповідний вид небезпечного впливу.

У таблиці 1.2 Додатка III до ТР КМП визначено комбінації видів небезпечного впливу. Наразі дозволені комбінації видів небезпечного впливу для класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє гостру токсичність у разі впливу на організм людини», що стосуються різних шляхів впливу, але однієї категорії. Такі комбінації можуть бути наведені на етикетці та в ПБХП, наприклад, для Категорії 3 при оральному впливі та при впливі через шкіру – H301+H311 «Токсично при проковтуванні або при контакті зі шкірою».

Якщо хімічна продукція класифікована за кількома класами небезпечності або диференціаціями, всі види небезпечного впливу, що походять з класифікації, повинні бути наведені на етикетці, якщо немає очевидного дублювання або надмірності (див. пункт 86 ТР КМП). Наприклад, якщо зазначається вид небезпечного впливу H314 «Спричиняє тяжкі опіки шкіри та пошкодження очей», вид небезпечного впливу H318 «Спричиняє серйозне пошкодження очей» може не зазначатися. Аналогічно, якщо зазначається вид небезпечного впливу H410 «Дуже токсично для організмів водного середовища з довгостроковими наслідками», вид небезпечного впливу H400 «Дуже токсично для організмів водного середовища» можна пропустити.

Також слід уникати дублювання або надмірності для хімічної продукції, якій призначено додаткову фразу про небезпеку EUH071 «Хімічна продукція, яка спричиняє ураження дихальних шляхів». додатково може бути розміщена піктограма «GHS05» (корозія) (див. Примітку 1 до таблиці 3.1.3 у Додатку I до ТР КМП). У такому разі піктограма «GHS07» (знак оклику) для хімічної продукції, яка класифікована за класом «Хімічна продукція, яка проявляє вибірккову токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу» Категорії 3 (подразнення дихальних шляхів) має бути виключена з етикетки, як і відповідне вид небезпечного впливу H335 «Може спричинити подразнення дихальних шляхів».

У цьому випадку вид небезпечного впливу H335 «Може спричинити подразнення дихальних шляхів» для класу небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє вибірккову токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу» Категорії 3 (подразнення дихальних шляхів) слід виключити з етикетки. Зверніть увагу, що інформація про небезпеку, надана на етикетці та в розділі 2.2 ПБХП для тієї ж хімічної продукції, має бути узгоджена.

Правильне формулювання видів небезпечного впливу, як воно має бути зазначено на етикетці, наведено в Додатку III до ТР КМП.

4.6 Попередження про небезпечний вплив

Інформація про небезпеку повинна містити відповідні попередження про небезпечний вплив, що містять поради щодо заходів для запобігання або мінімізації негативного впливу на здоров'я людини або навколишнє середовище, що виникає внаслідок небезпек хімічної продукції (див. пункти 71 — 73 ТР КМП). Наприклад, попередження про небезпечний вплив P373 («Не гасити пожежу в разі поширення вогню на вибухову продукцію»). Повний набір попереджень про небезпечний вплив, що стосуються кожного класу небезпечності та категорії/диференціації, перелічено за буквенно-цифровим кодом у таблицях, що містять елементи маркування, необхідні для кожного класу небезпечності, як зазначено в Частинах Б — Д Додатка I до ТР КМП.

Попередження про небезпечний вплив повинні бути обрані відповідно до положень, викладених у пунктах 71 — 73 та 87 — 90 ТР КМП: будь-який вибір повинен враховувати використані попередження про небезпечний вплив, передбачуване або визначене використання хімічної продукції, а також основні інструкції, зазначені в колонках «умови використання» в таблицях 6.1 — 6.5 До-

датка IV до ТР КМП. Слід уникати дублювання та надмірності. Якщо хімічна продукція постачається для використання широким загалом, на етикетці, як правило, має бути одне попередження про небезпечний вплив, яке стосується видалення відходів продукції та її тари (див. пункт 89 ТР КМП). Зазвичай у інформації про небезпеку має бути зазначено не більше шести попереджень про небезпечний вплив за винятком явної необхідності відображення характеру і тяжкості небезпек більшою кількістю попереджень.

Правильне формулювання попереджень про небезпечний вплив, як воно має бути зазначено на етикетці, наведено в Додатку IV до ТР КМП.

4.7 Коди видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив

Види небезпечного впливу та попередження про небезпечний вплив кодуються за допомогою унікального буквенно-цифрового коду, який складається з однієї літери та трьох цифр, а саме:

- літера «H» (що означає «вид небезпечного впливу») або «P» (що означає «попередження про небезпечний вплив»)
- для видів небезпечного впливу перша цифра позначає тип небезпеки («2» для фізичних небезпек, «3» для небезпек для здоров'я та «4» для небезпек для довкілля), а наступні дві цифри відповідають послідовній нумерації небезпек, наприклад, коди від 200 до 210 для вибухонебезпечності, коди від 220 до 230 для займистості тощо;
- фрази ризику, взяті з так званих Директив ЄС «DSD» та «DPD», але ще не включені до Глобальної гармонізованої системи класифікації та маркування хімічних речовин, розробленої ООН (далі – ГГС ООН), кодифіковані як «EUN»;
- для попереджень про небезпечний вплив – цифра, що відображає один із п'яти типів попередження про небезпечний вплив, а саме: загальні (1), попередження впливу (2), при впливі (3), при зберіганні (4) та при утилізації (5), а потім дві цифри для послідовної нумерації самих попереджень.

Діапазон кодів для позначень видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив згідно з ТР КМП наведено в Таблиці 2.

Таблиця 2 – Діапазон кодів для позначень видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив

H: Вид небезпечного впливу	P: Попередження про небезпечний вплив
200 – 299 Фізична небезпека	100 Загальне
300 – 399 Небезпека для здоров'я	200 Попередження впливу
400 – 499 Небезпека для довкілля	300 При впливі
	400 При зберіганні
	500 При утилізації

Однак включення цих кодів до інформації про небезпеку не є обов'язковим – повинні бути зазначені лише самі види небезпечного впливу та попередження про небезпечний вплив.

4.8 Додаткова інформація

Пункт 76 ТР КМП визначає поняття «додаткової інформації», яка має на меті включити додаткову інформацію для зазначення на маркуванні, окрім тієї, що перелічена у підпунктах 1-7 пункту 57 ТР КМП. Цю додаткову інформацію на маркуванні можна розділити на дві категорії, а саме: обов'язкову та необов'язкову інформацію.

Оскільки розміщувати таку інформацію потрібно разом з елементами маркування відповідно до підпунктів 1-7 пункту 57 ТР КМП, необхідно ретельно враховувати розташування та розмір цих

додаткові елементи маркування під час підготовки інформації про безпеку для розміщення на етикетці.

Пункт 79 ТР КМП вимагає наявність унікального ідентифікатора формули (УІФ) як додаткової інформації на етикетці, проте немає фіксованих правил щодо розташування УІФ на етикетці: він може бути розташований у розділі «додаткова інформація» на етикетці, як описано вище, або разом з іншими елементами про безпеку (пункт 95 ТР КМП). З практичних міркувань УІФ також може бути надрукований на упаковці, якщо він залишається поблизу іншої інформації на етикетці. У будь-якому випадку, УІФ має бути чітко видимим та його легко знайти у разі надзвичайної ситуації (його основна функція полягає в тому, щоб допомогти рятувальникам ідентифікувати суміш, що міститься у продукті). У разі, якщо щодо фарби, виготовленої на замовлення, не було надано інформацію відповідно до пункту 126 та Додатка VII до ТР КМП і не було створено відповідний унікальний ідентифікатор формули, то унікальні ідентифікатори формули кожної з сумішей, що входять до складу фарби, виготовленої на замовлення, в концентрації більшій ніж 0,1 %, щодо яких необхідно надати інформацію відповідно до пункту 126 ТР КМП, повинні бути зазначені поряд у порядку зменшення концентрації відповідних сумішей у додатковій інформації на етикетці фарби, виготовленої на замовлення, відповідно до положень пункту 5 Частини А Додатка VII до ТР КМП.

Обов'язкова додаткова інформація, якщо вона включена, має бути легкою для ідентифікації та читання. Звичайно, вона має перевагу над будь-якою необов'язковою додатковою інформацією, якщо місце на етикетці обмежене.

4.8.1 Обов'язкова додаткова інформація для маркування

Обов'язкова додаткова інформація на маркуванні включає:

- Додаткові вислови, що стосуються певних фізичних властивостей та властивостей, що впливають на здоров'я. Вони кодифіковані як «ЕУН», наприклад, ЕУН014 «Бурхливо реагує з водою». Для деяких речовин з гармонізованими класифікаціями додаткові вислови включені до Частини В Додатка VI до ТР КМП
- Додаткові вислови для певних сумішей, наприклад, ЕУН204 «Містить ізоціанати. Може спричинити алергічну реакцію» (див. Частина Б Додатка II до ТР КМП). Цим висловам також присвоєно коди ЕУН для узгодження їх представлення з вищезазначеними додатковими видами небезпечного впливу;
- Додатковий вислів ЕУН401 «Для уникнення виникнення ризиків для здоров'я людини і довкілля, дотримуйтесь інструкцій з безпечного використання» для хімічної продукції, яка є пестицидом (засобом захисту рослин);
- Елементи маркування, що впливають з інших нормативно-правових актів України

Додаткова обов'язкова інформація може включати:

- Конкретну інформацію про реагування, як зазначено в дужках попереджень про небезпечний вплив Р320 «Негайно вжити спеціальних заходів першої медичної допомоги (див. ... на цій етикетці)», Р321 «Спеціальні заходи першої медичної допомоги (див. ... на цій етикетці)» у Додатку IV до ТР КМП, наприклад, «див. додаткові інструкції з першої допомоги на цій етикетці» або «див. додаткові інструкції щодо застосування антидотів на цій етикетці»;
- Для сумішей, що містять компоненти з невідомою гострою токсичністю в концентрації 1 % або більше, вислів «x % суміші складається з компоненту(-ів) з невідомою гострою токсичністю» (див. пункт 3.1.3.6.2.2 Додатка I до ТР КМП). Цей вислів також має бути включено до ПБХП, якщо такий надається. Крім того, може бути доцільним диференціювати безпеку на основі шляху впливу, наприклад, «x % суміші складається з компоненту(-ів) з невідомою гострою (оральною/шкірною/інгаляційною) токсичністю», зокрема, якщо речовина також класифікована за іншими безпеками та якщо важливо вказати шлях впливу;
- Для сумішей, щодо одного або декількох суттєвих їх компонентів відсутня корисна інформація щодо їх гострої та/або хронічної токсичності для організмів водного середовища, зазначають вислів «Містить x % компонентів, для яких небезпечність для водних біоресурсів невідома»

(див. пункт 4.1.3.6.1 Додатка I до ТР КМП). Цій вислів має бути включено до етикетки та ПБХП;

- Для сумішей, на які поширюються вимоги щодо подання відповідно до пункту 79 та Додатка VIII до ТР КМП, — УІФ, де це застосовно. Спеціальні положення можуть застосовуватися до фарб, виготовлених на замовлення. (див. розділ 4.8.1.1 цього посібника).

ТР КМП вимагає, щоб додаткова інформація на етикетці розміщувалася у спеціальному розділі додаткової інформації на етикетці. Постачальник також може розмістити додаткову інформацію в кількох місцях, враховуючи вимоги ТР КМП.

Аналогічно, розділ для додаткової інформації на етикетці має бути візуально відокремлений від елементів маркування відповідно до підпунктів 1-7 пункту 57 ТР КМП, наприклад, шляхом розміщення її в іншому розділі етикетки, у текстовому полі, використання іншого кольору або іншого розміру літер. Однак, у кожному окремому випадку може бути недоцільно робити візуальне розмежування між елементами ТР КМП та обов'язковою додатковою інформацією на етикетці, яка вимагається іншим законодавством, якщо останнє регламентує безпечне поводження та використання хімічної продукції. Наприклад, якщо додаткові вислови ЕУН містять попередження, подібне до того, що міститься в видах небезпечного впливу, що відображають класифікацію, навіть доцільно групувати обидва типи висловів разом на етикетці, щоб вони підсилювали один одного. Наприклад, для речовини, яка класифікується за класом небезпечності «Хімічна продукція, яка при контакті з водою виділяє легкозаймисті гази» Категорії 1, вислів ЕУН014 «Бурхливо реагує з водою» дуже схожий на Н260 «При контакті з водою виділяє легкозаймисті гази, які можуть самозайматися».

4.8.2 Необов'язкова додаткова інформація для маркування

У деяких випадках постачальникам може знадобитися включити на етикетку певні елементи, які не є обов'язковими, але необхідні для поводження та використання продукту, наприклад, специфічна інформація про продукт, основні інструкції із застосування або попередження про небезпечний вплив, які не виходять безпосередньо з класифікації продукту (наприклад, «Прочитайте етикетку перед використанням» або «Уникати потрапляння в очі» для сумішей, що подразнюють очі). Така необов'язкова додаткова інформація на етикетці, зміст якої визначає постачальник, не є частиною вимог до маркування згідно з ТР КМП.

Необов'язкову інформацію також слід враховувати під час прийняття рішення про те, як макетувати етикетку. Необов'язкова додаткова інформація також може бути розміщена поряд з елементами маркування, що вимагаються підпунктами 1-7 пункту 57 ТР КМП, та обов'язковою додатковою інформацією, якщо вона застосовується. Однак така інформація не повинна заплутувати користувача або суперечити обов'язковим елементам маркування.

Додаткові елементи маркування, що походять з ГГС ООН, але не імплементовані в ТР КМП, можуть бути включені до розділу необов'язкової додаткової інформації. Ці елементи не повинні вводити користувача в оману.

Крім того, будь-яка необов'язкова додаткова інформація, що міститься на етикетці або на упаковці, повинна відповідати класифікації хімічної продукції (див. пункт 81 ТР КМП). Це означає, що такі твердження, як «нетоксична», «нешкідлива», «не забруднююча», «екологічна», «екологічно чиста», «безпечна» або інші твердження, що свідчать про те, що хімічна продукція не є небезпечною, або твердження, що несумісні з призначеною класифікацією, не повинні бути на етикетці або упаковці класифікованої хімічної продукції.

5. КЕРІВНИЦТВО ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ МАРКУВАННЯ НЕБЕЗПЕКИ ТР КМП

5.1 Подальші аспекти, які слід враховувати для етикетки з інформацією про безпеку згідно ТР КМП

Для надання постачальнику можливості розробляти етикетки відповідно до ТР КМП, водночас надаючи якомога більше свободи в їхньому розміщенні, слід враховувати додаткові аспекти маркування.

- Розмір етикетки: ТР КМП визначає мінімальні розміри етикетки та деяких її елементів (див. розділ 5.2 цього керівництва);
- Спеціальні правила маркування, що стосуються конкретних ситуацій маркування та упаковки, наприклад:
  - речовина або суміш міститься в упаковці незручної форми або малого розміру (див. пункти 91 — 92 ТР КМП),
  - упаковка складається з кількох шарів, та/або
  - хімічна продукція підпадає під дію положень щодо маркування відповідно до ТР КМП та Правил перевезення небезпечних вантажів ООН. Особа, відповідальна за складання етикетки ТР КМП, повинна врахувати всі ці правила, перш ніж приймати остаточне рішення щодо етикетки хімічної продукції.
- Вибір попереджень про небезпечний вплив: Вибір найбільш відповідного набору попереджень про небезпечний вплив для етикетки значною мірою здійснюється на розсуд постачальника.

5.2 Розмір етикетки та елементів маркування

У розділі 1.2 Додатка I до ТР КМП визначено розмір етикетки, встановивши мінімальні розміри етикетки, при цьому розмір піктограми пов'язаний з цими мінімальними розмірами (див. таблицю 1). Тим не менш, етикетка повинна бути достатньо великою, щоб містити всі елементи етикетки, визначені ТР КМП, залишаючись при цьому розбірливою. Як наслідок, може знадобитися зробити етикетку більшою за зазначену мінімальну площу.

ТР КМП вимагає, щоб елементи маркування, зазначені у підпунктах 1–7 пункту 57 ТР КМП, мали такий розмір та інтервал, щоб їх було легко читати.

Читабельність визначається поєднанням розміру шрифту, інтервалу між літерами, інтервалу між рядками, ширини штриха, кольору шрифту, гарнітури, співвідношення ширини та висоти літер, поверхні матеріалу та значного контрасту між друкованим текстом та фоном.

Етикетка може містити більше мов, ніж вимагається ТР КМП. Якщо етикетка відповідає (мінімальним) розмірам, зазначеним у таблиці 1, і якщо гарантується розбірливість текстових елементів, рішення щодо кількості мов приймає відповідний постачальник.

Точний розмір літер сигнальних слів, видів небезпечного впливу, попереджень про небезпечний вплив та будь-якої додаткової інформації не визначено юридично, тобто постачальник сам визначає розмір літер, який дозволяє легко читати елементи етикетки. Однак мінімальний розмір літер 1,2 мм може використовуватися як орієнтир. Постачальник може вирішити, чи збільшувати розмір літер із загальним об'ємом упаковки та розмірами етикетки, чи зафіксувати його більш-менш для всіх обсягів та етикеток.

Аналогічно, постачальник може вирішити, чи використовувати більші розміри літер для певних елементів етикетки, тоді як інші будуть представлені меншими літерами. Деякі практичні варіанти, які часто обирають, такі:

- нанесення сигнального слова «Небезпека» або «Попередження» більшими літерами на етикетці, ніж для позначень видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив;
- нанесення обов'язкових елементів етикетки більшими літерами, ніж для необов'язкової інформації на етикетці.

Обидва вищезазначені варіанти в принципі сумісні з правовим текстом ТР КМП, якщо обов'язкову інформацію на етикетці легко прочитати.

ТР КМП пов'язує розмір піктограм безпеки з мінімальними розмірами етикетки. Кожна піктограма безпеки повинна займати щонайменше одну п'ятнадцяту мінімальної площі поверхні етикетки, призначеної для обов'язкової інформації на етикетці. Мінімальні розміри етикеток та піктограм наведено в таблиці 1.3 Додатка I до ТР КМП. Площа піктограми для найменшої місткості упаковки повинна бути щонайменше 16 мм x 16 мм, якщо це можливо, але ніколи не повинна бути меншою за 1 см². Розмір піктограми слід збільшити від мінімальних розмірів, якщо це дозволяє фактичний розмір етикетки. Ідея полягає в тому, що розмір етикетки та розмір піктограм повинні залишатися пропорційними розміру упаковки.

Піктограма, що покриває одну п'ятнадцяту мінімальної площі поверхні, отриманої шляхом множення розмірів, визначених у Таблиці 1.3 Додатка I до ТР КМП, вважається розбірливою. Розмір піктограми необхідно збільшувати у всіх випадках, коли вона займає менше однієї п'ятнадцятої площі поверхні етикетки, призначеної для обов'язкової інформації. Для малої упаковки одна п'ятнадцята мінімального розміру етикетки становить 16 мм x 16 мм. Однак іноді навіть мінімальний розмір етикетки не може бути застосований або етикетка мінімального розміру може вмістити лише піктограми 10 мм x 10 мм (наприклад, через наявність декількох піктограм). Ці піктограми розміром 1 см² є найменшими дозволеними і можуть використовуватися лише за умови, що немає місця для більших. Завжди, якщо можливо, слід використовувати піктограму розміром щонайменше 16 мм x 16 мм. Це також стосується і розміру етикетки, і тому, якщо розмір етикетки дозволяє використовувати більшу піктограму, то її необхідно використовувати. Однак, якщо постачальник вирішує використовувати етикетку, розмір якої перевищує мінімальні розміри для упаковки певної місткості, немає потреби збільшувати також розмір піктограми, за умови, що вона покриває одну п'ятнадцяту відповідних мінімальних розмірів.

Приклад:

Для контейнера місткістю > 50 літрів, але ≤ 500 літрів, мінімальний розмір піктограми має бути 32 мм x 32 мм, що дорівнює одній п'ятнадцятій площі, отриманої шляхом множення мінімальних розмірів (105 мм x 148 мм). Обчислення: 105 мм x 148 мм = 10,5 см x 14,8 см = 155,5 см². Тоді одна п'ятнадцята від 155 см² = 10,36 см²; √10,36 см² = 3,22 см = 32,2 мм (округлено до 32 мм) для кожного розміру кожної піктограми. Якщо розмір етикетки збільшується, а місткість контейнера залишається незмінною (> 50 літрів, але ≤ 500 літрів), мінімальний розмір кожної піктограми має становити щонайменше одну п'ятнадцяту мінімальної площі, пов'язаної з обов'язковою інформацією, що вимагається пунктом 57 ТР КМП, тобто 32 мм x 32 мм.

В принципі, етикетка, що відповідає мінімальним розмірам, встановленим вище, повинна бути достатньо великою, щоб містити всі елементи етикетування, визначені пунктом 57 ТР КМП, залишаючись при цьому розбірливою. Перевага повинна надаватися обов'язковим елементам етикетування та будь-якій обов'язковій додатковій інформації, що вимагається ТР КМП та іншим законодавством України. Якщо постачальник вирішує додати необов'язкові додаткові елементи етикетування, розбірливість може бути порушена. Для більшої кількості необов'язкової інформації постачальник повинен розглянути можливість обмеження цієї інформації або збільшення розміру етикетки. Коли розмір етикетки збільшується, постачальник також повинен розглянути можливість збільшення розміру різних обов'язкових елементів етикетування. Це має служити для полегшення їх ідентифікації та збереження їх розбірливості.

Будь-яка додаткова площа, отримана шляхом збільшення розміру етикетки, може бути використана для додаткової інформації, яку постачальник вважає важливою. Однак це слід зважувати з урахуванням вимоги пункту 80 ТР КМП, а саме, що необов'язкова додаткова інформація не повинна ускладнювати ідентифікацію обов'язкових елементів етикетування.

5.3 Винятки з вимог до маркування та упаковки

Не всі упаковки дозволяють відображати необхідну інформацію для маркування на етикетці або на упаковці відповідно до вимог пунктів 98 — 102 ТР КМП.

Пункт 91 ТР КМП та розділ 1.5.1 Додатка I до ТР КМП передбачають відхилення для упаковки, яка є настільки малою або має таку форму чи вид, що неможливо виконати вимоги пунктів 98 — 102 ТР КМП.

Якщо положення пункту 91 ТР КМП не можуть бути застосовані, пунктом 92 та розділом 1.5.2 Додатка I до ТР КМП дозволяється пропускати певні елементи маркування (див. розділ 5.3.2 цього керівництва).

5.3.1 Використання розкладних етикеток, етикеток, які кріпляться шнурком, та зовнішньої упаковки

Упаковка хімічної продукції може бути настільки малою або мати таку форму, що неможливо відобразити елементи маркування відповідно до пунктів 98 — 102 ТР КМП. Це може бути пов'язано з тим, що упаковка занадто мала або її важко маркувати через її форму, так що повний спектр елементів маркування не може бути відображений.

Зокрема, етикетку може бути неможливо прочитати горизонтально, коли упаковка розміщена звичайним чином, або елементи етикетки мають недостатній розмір та відстань між ними для легкого читання.

У такому випадку елементи етикетки, визначені у пункті 57 ТР КМП, можуть бути надані на:

- на розкладних етикетках; або
- на етикетках, які кріпляться шнурком; або
- на зовнішній упаковці.

Коли використовують одну із вищезазначених альтернатив, етикетка на будь-якій внутрішній упаковці або частина розкладної етикетки, яка безпосередньо прикріплена до упаковки, повинна містити щонайменше: піктограму(и) безпеки, ідентифікатори хімічної продукції, зазначені у пунктах 60 — 63 ТР КМП, та назву та номер телефону постачальника хімічної продукції. У цьому випадку сигнальне слово, види небезпечного впливу та попередження про небезпечний вплив, а також додаткову інформацію на етикетці можна опустити. Однак використання цих альтернатив не дозволяється, якщо етикетка стає нечитабельною лише тому, що постачальник бажає додати на етикетку більше мов, ніж потрібно.

5.3.1.1 Розкладні етикетки та етикетки, які кріпляться шнурком

Коли постачальник визнає необхідність розкладних етикеток або етикеток, які кріпляться шнурком, він повинен враховувати такі аспекти:

Загальні вимоги до розкладних етикеток та етикеток, які кріпляться шнурком

ТР КМП не передбачає жодних окремих положень щодо розкладних етикеток та етикеток, які кріпляться шнурком. Обидва типи етикеток повинні відповідати тим самим стандартам ефективності, що й будь-яка інша «звичайна» етикетка, а саме:

- елементи етикетки (включаючи УІФ, якщо застосовується) повинні бути незмивними, легко читаними та виділятися на загальному фоні;

- розмір піктограм має бути таким самим, як і піктограми на еквівалентній звичайній етикетці.

Розкладні етикетки або етикетки, які кріпляться шнурком, повинні бути надійно прикріплені до упаковки, тобто етикетка залишається прикріпленою до упаковки під час обґрунтованого очікуваного поводження з упаковкою. Принаймні така інформація згідно ТР КМП повинна бути надійно прикріплена безпосередньо до контейнера:

- піктограми безпеки,
- ідентифікатори продукту,
- назва та номер телефону постачальника хімічної продукції.

Крім того, УІФ також повинен бути прикріплений безпосередньо до контейнера.

Порівняно з етикетками, які кріпляться шнурком, використання розкладних етикеток, ймовірно, буде кращим варіантом, оскільки в багатьох випадках це забезпечить найбільше місця для елементів маркування. Деяка інформація щодо змісту, якості та дизайну розкладної етикетки наведена нижче.

Розкладні етикетки також можуть бути варіантом (і насправді часто використовуються), коли обсяг обов'язкової додаткової інформації на маркуванні, що вимагається іншим законодавством, призведе до того, що етикетка буде занадто великою для упаковки. Розкладні етикетки можуть допомогти чітко структурувати інформацію на маркуванні, використовуючи різні сторінки для різних типів інформації (див. нижче).

Зміст, якість та дизайн розкладної етикетки

Зміст

Розкладна етикетка зазвичай складається з трьох частин, а саме: першої сторінки (верхній аркуш), внутрішньої(их) сторінки(ок) та зворотної сторінки (міцно прикріпленої до упаковки).

Елементи та інформація щодо маркування, що вимагаються у пункті 57 ТР КМП, повинні бути включені до розкладної етикетки, як описано нижче.

- Перша сторінка повинна містити щонайменше:
  - ідентифікатори хімічної продукції (пункти 60 — 63 ТР КМП); Зверніть увагу, що для сумішей ідентифікатор хімічної продукції на першій та зворотній сторінках не обов'язково повинен вказувати всі компоненти, що сприяють класифікації суміші;
  - піктограму(и) небезпечності (пункт 57 (4) ТР КМП);
  - сигнальне слово (пункт 57 (5) ТР КМП);
  - номінальної кількості хімічної продукції в упаковці, якщо ця кількість не вказана в іншому місці на упаковці(пункт 57 (2) ТР КМП);
  - контактна інформація постачальника(ів) (назва, адреса та номер телефону) (пункт 57 (1) ТР КМП);
  - посилання на повну інформацію з безпеки всередині розкладної етикетки, наприклад: «інформацію з безпеки див. всередині» або символ, який інформує користувача про те, що етикетку можна відкрити, та ілюструє, що додаткова інформація доступна на внутрішніх сторінках;
  - скорочення мови (код країни або код мови) для всіх мов, що використовуються на внутрішніх сторінках; щоб уникнути нестандартних або заплутаних скорочень, рекомендується використовувати код мови відповідно до, наприклад, ДСТУ ISO 639-1;
- Внутрішня сторінка(и) повинна(ють) містити:
  - повну інформацію про маркування (за винятком піктограми небезпечності та ідентифікації

постачальника), як того вимагає пункт 57 ТР КМП (включаючи додаткову інформацію) для кожної мови, зазначеної на першій сторінці, та згрупованої за мовами, наприклад, одна мова на сторінку;

- скорочення мови, зазначене у верхній частині кожної з внутрішніх сторінок (код країни або код мови).
- Зворотна сторінка повинна повторювати інформацію, наведену на першій сторінці, за винятком зазначення різних мов у внутрішніх сторінках.

Щодо УІФ, рекомендується розміщувати його на зворотному боці (тобто прикріплювати безпосередньо до контейнера) або на внутрішній упаковці поруч з іншими елементами маркування. Це дозволить ідентифікувати УІФ у випадку, якщо інші сторінки розкладної етикетки з якоїсь причини більше не прикріплені.

Крім того, рекомендується розміщувати УІФ також на першому сторінці для легкої ідентифікації.

Використання кількох кодів УІФ на одній етикетці не рекомендується. Однак, якщо для різних ринкових регіонів використовуються різні УІФ, УІФ (з кодом країни поруч) повинні бути включені на внутрішні сторінки з відповідною мовою або ринковим регіоном. УІФ, що стосується кожного ринкового регіону, має бути чітко ідентифікованим. Слід зазначити, що перед фактичним кодом УІФ не повинно бути жодного додаткового маркера, окрім «УІФ:». За виняткових обставин, коли та сама етикетка використовується в різних країнах, де використовуються різні УІФ, код країни слід використовувати поруч із кодом UFI.

Якість та дизайн

ТР КМП не встановлює вимоги до матеріалів етикеток та характеристик розкладних етикеток. Однак необхідно забезпечити достатню якість розкладної етикетки.

Точний спосіб забезпечення цієї якості слід залишити на розсуд постачальника, але слід звернути увагу на такі аспекти:

- Довговічність

Враховуючи різні ситуації, які можуть виникнути під час звичайного поводження та використання упаковки (вміст упаковки може розчинити надруковані елементи, або користувачі можуть читати етикетку кілька разів), очевидно, що розкладна етикетка повинна бути достатньо міцною, щоб зберігати свою функціональність за умов багаторазового використання (якщо це можливо) протягом усього терміну служби продукту. Цього можна досягти, наприклад, за допомогою захисного покриття етикетки та використання пластифікованих сторінок.

Зворотна сторона розкладної етикетки повинна бути міцно прикріплена до упаковки, щоб протистояти звичайному поводженню та використанню. Сторінки не повинні легко відокремлюватися одна від одної.

- Читабельність

Інформація на розкладній етикетці повинна легко читатися (див. розділ 5.2 цього керівництва). У випадку брошури можна пронумерувати сторінки. Мови повинні бути впорядковані логічно, наприклад, в алфавітному порядку.

- Легкий доступ до інформації

Інформація на розкладній етикетці повинна бути легкодоступною, дозволяючи користувачеві легко відкривати та закривати етикетку. Це можна забезпечити, наприклад, за допомогою «язичка для відтягування», тобто невеликої ділянки етикетки, яка дозволяє легко перегорнути сторінку. Легкий доступ до інформації (і читабельність) також можна покращити, використовуючи одну мову на кожній внутрішній сторінці розкладної етикетки.

5.3.1.2 Зовнішня упаковка

Якщо упаковка занадто мала або має таку форму чи форму, що вимоги до маркування, викладені у пунктах 98 — 102 ТР КМП, неможливо виконати, одним із варіантів, передбачених пунктом 91 ТР КМП, є надання обмеженої інформації про маркування на внутрішній упаковці (тобто, згідно з розділом 1.5.1.2 Додатка I до ТР КМП, принаймні: піктограми небезпечності, ідентифікатори, назва і номер телефону постачальника хімічної продукції), тоді як повна інформація про маркування (включаючи УІФ) надається на зовнішній упаковці. Це може бути корисним у випадку багатьох невеликих одиниць в одній зовнішній упаковці. У таких випадках вимоги, які зазвичай застосовуються до етикеток (див. пункти 98 — 107 ТР КМП), також застосовуватимуться до області етикетування на зовнішній упаковці. Коли використовується варіант зовнішньої упаковки, дистриб'ютор або роздрібний продавець повинен подбати про те, щоб усі елементи маркування, що вимагаються ТР КМП, були доступні, коли він розміщує окремі упаковки на ринку.

5.3.2 Пропуск певних елементів маркування

У ситуаціях, коли неможливо виконати вимоги до маркування пунктів 98 — 102 ТР КМП (через малий розмір, форму або тип) і повну інформацію на етикетці неможливо надати на розкладних етикетках, на етикетках, які кріпляться шнурком, або на зовнішній упаковці, інформацію на етикетці можна скоротити за певних умов, зазначених у розділі 1.5.2 Додатка I до ТР КМП. Це може стосуватися:

- упаковок, вміст яких не перевищує 125 мл, а хімічна продукція класифікується в одній із категорій небезпеки, перелічених у таблиці 2 нижче – це також стосується ситуацій, коли хімічну продукцію повторно розливають у пляшки малого об'єму (125 мл або менше), які потім продають, або коли пляшки малого об'єму (125 мл або менше) продаються окремо від зовнішньої упаковки (див. також розділ 5.3.2.1 цього посібника);
- розчинної упаковки для одноразового використання, вміст якої не перевищує 25 мл (див. також розділ 5.3.2.2 цього посібника).

Інформацію на етикетці також можна адаптувати для:

- внутрішньої упаковки хімічної продукції для науково-технічних та дослідно-технологічних розробках або для аналізу контролю якості, якщо вміст не перевищує 10 мл (див. також розділ 5.3.2.3 цього посібника);
- неупакованої небезпечної хімічної продукції, що постачається широкому населенню (див. також розділ 5.3.2.4 цього посібника);
- екологічного маркування (див. також розділ 5.3.2.5 цього посібника).

5.3.2.1 Нанесення інформації про безпеку на упаковки, вміст яких не перевищує 125 мл

Елементи маркування, зазначені у колонці 2 таблиці 2, можуть не зазначатися на етикетці упаковок, об'єм яких не перевищує 125 мл, якщо хімічна продукція класифікована за класами небезпечності або категоріями, переліченими у колонці 1.

Однак, якщо хімічна продукція класифікована за іншими класами небезпечності, що не перелічені у колонці 1 таблиці 2, елементи маркування, пов'язані з цими іншими класами небезпечності, все одно необхідно включити до маркування. Будь ласка, також зверніться до розділу 1.5.2.1 Додатка I до ТР КМП.

Таблиця 3 – Винятки з маркування для упаковок місткістю 125 мл або менше

Класифікація небезпечності хімічної продукції	Дозволені звільнення згідно з розділом 1.5.2 Додатку I до ТР КМП
<p>«Гази, які окиснюють», Категорія 1; «Гази, які перебувають під тиском»; «Легкозаймисті рідини», Категорії 2 або 3; «Легкозаймисті тверді речовини», Категорії 1 або 2; «Самореактивна хімічна продукція», Типи С-F; «Хімічна продукція, яка самонагрівається», Категорія 2; «Хімічна продукція, яка при контакті з водою виділяє займисті гази», Категорії 1, 2 або 3; «Рідини, які окиснюють», Категорії 2 або 3; «Тверді речовини, які окиснюють», Категорії 2 або 3; «Органічні пероксиди», Типи С-F; «Хімічна продукція, яка проявляє гостру токсичність у разі впливу на організм людини», Категорія 4, якщо хімічна продукція не постачається широкому загалу; «Хімічна продукція, яка спричиняє ураження (подроздринення) шкіри», Категорія 2; «Хімічна продукція, яка спричиняє серйозні пошкодження (подроздринення) органів зору», Категорія 2; «Хімічна продукція, яка проявляє вибірккову токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови одноразового впливу», Категорії 2 або 3, якщо хімічна продукція не постачається широкому загалу; «Хімічна продукція, яка проявляє вибірккову токсичність для органів-мішеней та (або) систем органів за умови багаторазового впливу», Категорії 2, якщо хімічна продукція не постачається широкому загалу; «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для водних біоресурсів» – гостра токсичність, Категорія 1; «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для водних біоресурсів» – хронічна токсичність, Категорії 1 або 2.</p>	<p>Види небезпечного впливу та попередження про небезпечний вплив хімічної продукції, які відповідають класифікаціям небезпечності, які перераховані у колонці 1, можуть не зазначатися у інформації про безпеку</p> <p><i>Примітка: піктограма небезпечності та сигнальне слово є обов'язковими для позначених категорій безпеки</i></p>
<p>«Легкозаймисті гази», Категорія 2; «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для репродуктивної системи людини: ефекти при грудному вигодовуванні (вплив на або через лактацію)»; «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для водних біоресурсів» – хронічний вплив, Категорії 3 або 4. «Хімічна продукція, яка спричиняє корозію металів»</p>	<p>Попередження про небезпечний вплив, які відповідають класифікаціям небезпечності, які перераховані у колонці 1, можуть не зазначатися у інформації про безпеку</p> <p><i>Примітка: види небезпечного впливу та сигнальне слово потрібно зазначити, для позначених категорій небезпечності піктограма небезпечності не потрібна</i></p> <p>Піктограми небезпечності, сигнальні слова, види небезпечного впливу, попередження про небезпечний вплив, які відповідають класифікаціям небезпечності, перерахованим у колонці 1, можуть не зазначатися у інформації про безпеку</p>

5.3.2.2 Нанесення інформації про безпеку на розчинну упаковку для одноразового використання, об'єм якої не перевищує 25 мл

Звільнення застосовується до розчинної упаковки, якщо об'єм вмісту не перевищує 25 мл. Для такої упаковки елементи маркування, що вимагаються пунктом 57 ТР КМП, можуть бути виключені за умови, що упаковка призначена для одноразового використання та міститься у зовнішній упаковці, яка містить усі елементи маркування, що вимагаються пунктом 57 ТР КМП.

Звільнення застосовується у випадках, коли класифікація небезпечності вмісту розчинної упаковки проводиться лише за одним або декількома класами небезпечності та категоріями у межах класу, зазначених у пунктах 1.5.2.1.1 [підпункт 2)], 1.5.2.1.2 [підпункт 2)] або 1.5.2.1.3 [підпункт 2)] Додатка I до ТР КМП. Проте, це положення не застосовується щодо хімічної продукції, яка є пестицидом (засобом захисту рослин), або дезінфекційним засобом (біоцидом).

5.3.2.3 Нанесення інформації про безпеку на внутрішню упаковку, вміст якої не перевищує 10 мл

Елементи маркування, що вимагаються пунктом 57 ТР КМП, можуть бути виключені з внутрішньої упаковки за умови виконання всіх наступних умов:

- вміст внутрішньої упаковки не перевищує об'єм 10 мл;
- хімічна продукція надається на ринку для постачання розповсюдjuвачам або наступним користувачам для використання тільки у науково-технічних та дослідно-технологічних розробках або для аналізу контролю якості; та
- внутрішня упаковка знаходиться всередині зовнішньої упаковки, яка повністю задовольняє вимоги пункту 57 ТР КМП.

Однак слід зазначити, що етикетка на внутрішній упаковці повинна містити ідентифікатор небезпечних хімічних речовин та, де це доцільно, піктограми небезпечності «GHS01», «GHS05», «GHS06» та/або «GHS08». Якщо призначається більше двох піктограм небезпечності, то піктограмам «GHS06» та «GHS08» надається перевага перед піктограмами «GHS01» та «GHS05».

Це звільнення не застосовується щодо хімічної продукції, яка є пестицидом (засобом захисту рослин), або дезінфекційним засобом (біоцидом).

5.3.2.4 Неупакована небезпечна хімічна продукція, що постачається для використання широким загалом

Інформація про безпеку на неупаковану небезпечну хімічну продукцію, що постачається для використання широким загалом має бути доступна для покупця, наприклад, у інвойсі або рахунку (див. пункт 93 ТР КМП). Якщо придбання такої хімічної продукції відбувається в інший момент часу, ніж їх доставка покупцеві, можна також розглянути можливість надання листівки, яка містить відповідну інформацію про безпеку, під час доставки хімічної продукції, або надсилання інформації в електронному вигляді до або під час доставки. Положення пункту 93 ТР КМП застосовуються до речовин, перелічених у Частині Д Додатка II до ТР КМП.

5.3.2.5 Екологічне маркування

ТР КМП передбачає можливість запровадження винятків з певних положень щодо екологічного маркування для певних сумішей, класифікованих як небезпечні для навколишнього середовища, коли можна продемонструвати, що це призведе до зменшення впливу на навколишнє середовище (див. пункт 94 ТР КМП). Такі винятки визначені в Частині Б Додатка II до ТР КМП та можуть застосовуватись у разі, якщо скорочення у впливі суміші на довкілля може бути гарантовано постачальником.

5.3.3 Винятки з маркування для фарб, виготовлених на замовлення

Виняток для фарб, виготовлених на замовлення, передбачено в Додатку VII, частині А, пункті 2.2а

до ТР КМП, що дозволяє розробникам рецептур без шкоди застосування пунктів 82 — 84 ТР КМП не надавати інформацію та не створювати унікальний ідентифікатор формули відповідно до зазначеного Додатка до ТР КМП для кінцевої фарби, що постачається споживачам або професійним користувачам. Тому в цих випадках також немає зобов'язання створювати та включати УІФ для кінцевої фарби на етикетці.

Фарби, виготовлені на замовлення, для цілей Додатку VII – це фарби, до яких додавання кольору, тобто тонування, відбувається на вимогу (конкретного клієнта – споживача або професійного користувача) у місці продажу. Суміш, яка використовується для формування фарби, є «основою фарби», а речовина або суміш, яка використовується для фарбування фарби, є «забарвлювачем».

Якщо інформація про кінцеву фарбу, виготовлену на замовлення, не була надана (і, отже, для цієї кінцевої суміші не було згенеровано УІФ), УІФ для основи фарби та всіх сумішей забарвлювачів, що підпадають під дію Додатку VII до ТР КМП та додані до фарби, виготовленої на замовлення, повинні бути вказані на етикетці фарби, виготовленої на замовлення. Немає потреби включати УІФ сумішей забарвлювачів, присутніх у кінцевій фарбі, в концентрації нижче 0,1%.

Слід зазначити, якщо концентрація суміші з створеним УІФ у складі фарби, виготовленої на замовлення, перевищує 5 %, концентрація такої суміші також повинна бути зазначена у додатковій інформації на етикетці фарби, виготовленої на замовлення, поруч із відповідним УІФ, відповідно до пункту 3.4 частини Б Додатку VII до ТР КМП.

УІФ всіх компонентів фарби, виготовленої на замовлення, повинні бути включені до додаткової інформації на етикетці та перелічені в порядку спадання концентрації. Якщо кінцева фарба, виготовлена на замовлення, має класифікацію, що відрізняється від класифікації основи фарби, етикетку фарби, виготовленої на замовлення, необхідно оновити, щоб відобразити це.

З практичних міркувань також дозволяється включати на етикетку кінцевої суміші (часто це те саме, що й основа фарби) лише УІФ основи фарби, за умови, що УІФ забарвлювачів вказані на контейнері, поруч з іншою інформацією на етикетці ТР КМП. Основа фарби зазвичай становить основну частину кінцевої суміші та, ймовірно, є найбільш релевантною для реагування на надзвичайні ситуації. УІФ всіх забарвлювачів, які необхідно вказати, можна вказати у відведеному для них місці на етикетці основи фарби або на наклейці, розміщеній на контейнері зовні етикетки основи фарби. На практиці це означає, що можна застосувати широко поширену практику розміщення інформації про кольори, що використовуються в кінцевій фарбі, на окремій наклейці, надрукованої безпосередньо з тонувального апарату, для включення відповідних УІФ використаних сумішей забарвлювачів на цю ж наклейку. Наклейку необхідно розміщувати поруч з іншими елементами етикетки та в місці, де УІФ можна легко побачити та ідентифікувати, й також під час використання продукту. У дуже специфічних ситуаціях, коли контейнер занадто малий для розміщення інформації, пов'язаної з забарвлювачами, а інші альтернативні варіанти не застосовуються (наприклад, відповідно до пунктів 91 — 92 ТР КМП), можна розглянути можливість розміщення УІФ забарвлювачів на наклейці, розміщеній на кришці, оскільки в такій ситуації розміщення на кришці також може розглядатися як «безпосередньо поруч з іншими елементами етикетки» і може бути кращим рішенням, ніж надання іншої важливої інформації. Використовуючи варіант розміщення інформації про забарвлювач на кришці, наполегливо рекомендується вказувати кольоровий код як на контейнері, так і на кришці, щоб можна було ідентифікувати правильну кришку у випадку, якщо кришка та контейнер розділяться. Це зменшить ризик надання оманливої інформації оператору екстреної служби.

5.4 Взаємодія між ТР КМП та правилами транспортного маркування

5.4.1 Спеціальні правила маркування зовнішньої, внутрішньої та єдиної упаковки

Пункти 108 — 111 ТР КМП встановлюють конкретні правила для ситуацій, коли упаковка небезпечної хімічної продукції також повинна відповідати положенням щодо маркування відповідно до Правил перевезення небезпечних вантажів. Положення щодо транспортного маркування викладено в Рекомендаціях ООН щодо перевезення небезпечних вантажів – Типові правила. Основний принцип ТР КМП полягає в тому, щоб не скасовувати будь-яке маркування, що вимагається пра-

вилами перевезення, зберігаючи при цьому важливу інформацію про небезпеку на відповідному(-их) шарі(-ах) упаковки.

Маркування ТР КМП зазвичай вимагається на кожному шарі упаковки, призначеної для постачання та використання. Транспортне маркування повинно бути на зовнішній упаковці небезпечної хімічної продукції, якщо вона є «небезпечними вантажами» відповідно до Правил перевезення небезпечних вантажів. У таких випадках етикетка ТР КМП також може бути на зовнішній упаковці. Окремі упаковки повинні містити як етикетку ТР КМП, так і транспортне маркування. Якщо піктограма небезпечності ТР КМП на єдиній або зовнішній упаковці стосується тієї ж небезпеки, що й у Правилах перевезення небезпечних вантажів, піктограму ТР КМП можна не наносити, щоб уникнути непотрібного подвійного маркування.

Якщо упаковка складається із зовнішньої та внутрішньої упаковки разом із будь-якою проміжною упаковкою, і зовнішня упаковка відповідає положенням щодо маркування відповідно до Правил перевезення небезпечних вантажів, піктограми небезпечності, що вимагаються ТР КМП, не обов'язково розміщувати на зовнішній упаковці.

Якщо зовнішня упаковка дозволяє чітко прочитати інформацію про небезпеку, яка нанесена на внутрішню та проміжну упаковки, на зовнішню упаковку може не наноситись інформація про небезпеку відповідно до пункту 57 ТР КМП.

Правові вимоги пунктів 108 — 111 ТР КМП та рішення, що приймаються під час їхнього використання, зображено на рисунку 3.

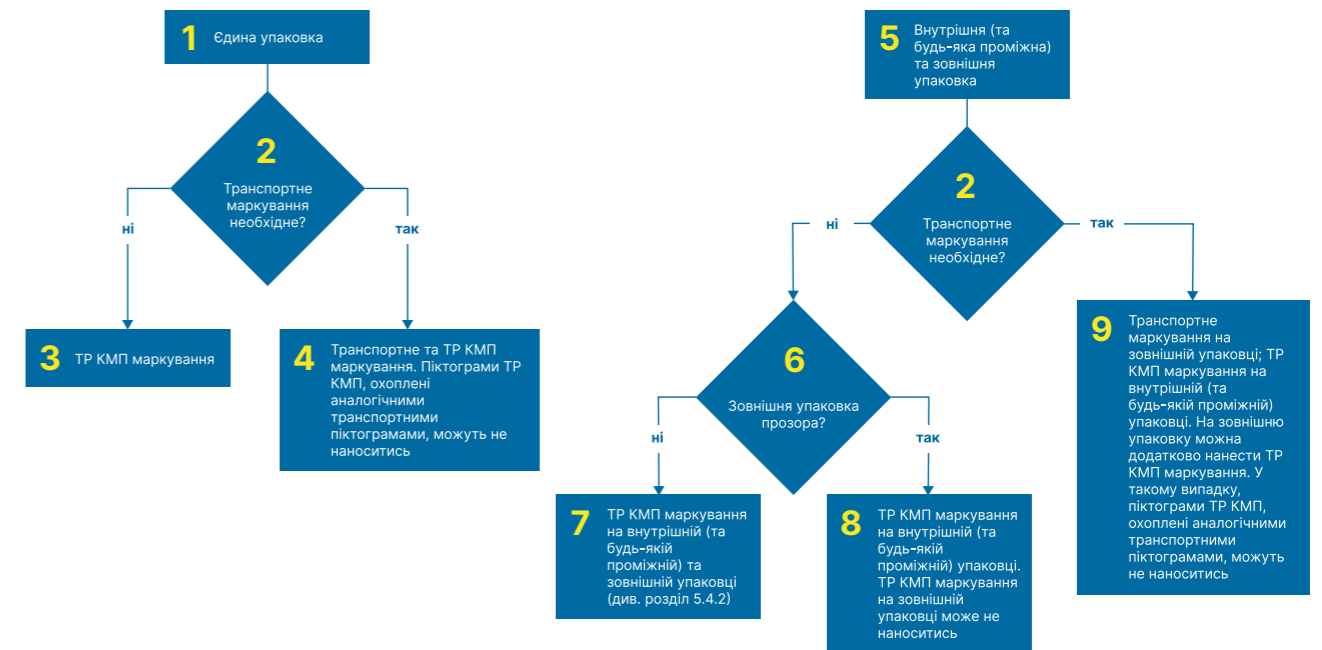

Рисунок 3 – Блок-схема прийняття рішень щодо застосування ТР КМП та транспортного маркування для єдиної упаковки (ліворуч) та комбінованої упаковки (праворуч)

5.4.2 Упаковка, що використовується для консолідації упаковки постачання під час транспортування

ТР КМП встановлює загальні стандарти упаковки для постачальників, щоб забезпечити безпечне постачання небезпечної хімічної продукції.

«Упаковка» визначається в ТР КМП як «одна ємність або більше, а також інші компоненти або матеріали, які необхідні для виконання стримуючої функції ємності, або іншої функції у цілях забезпечення безпеки». Це означає, що упаковка хімічної продукції може складатися з кількох шарів, наприклад, пляшки та коробки.

Правила ТР КМП застосовуються до всіх шарів упаковки, що використовуються для цілей постачання. Будь-яка подальша упаковка може підпадати під визначення, наведене в транспортному законодавстві: «зовнішній захист складеної або комбінованої упаковки разом з будь-яким абсорбуючим матеріалом, прокладкою та будь-якими іншими компонентами, необхідними для утримання та захисту внутрішніх ємностей або внутрішньої упаковки». Функція зовнішньої упаковки, яка відповідає цьому визначенню, залишатиметься незмінною, незалежно від того, чи на неї наклеєна транспортна етикетка.

Пункт 110 ТР КМП слід тлумачити так, що маркування відповідно до ТР КМП вимагається для зовнішнього шару упаковки, який залишається після видалення транспортної упаковки (і, залежно від обставин, для внутрішньої та проміжної упаковки). Цей тип «зовнішньої» упаковки (позначення «б» на рисунку 4) вимагає маркування ТР КМП (див. також розділ 5.3.1.2 та розділ 5.4.1 цього посібника).

Рисунок 4 – Застосування ТР КМП маркування на упаковці, що використовується для постачання та транспортування

Зазвичай постачальники, включаючи дистриб'юторів, використовують зазвичай один та більше додаткових шарів упаковки, щоб зробити транспортування кількох одиниць хімічної продукції зручнішим і забезпечити доставку продукції до кожного адресата у належному стані. Така транспортна упаковка (позначення (в) на рисунку 4), що використовується з метою:

- захисту упаковок постачання під час транспортування та поведіння, та/або
- консолідації (об'єднання кількох упаковок постачання у більший вантаж для транспортування), виходить за межі сфери застосування ТР КМП і не потребує ТР КМП маркування.

Якщо хімічна продукція зберігається на місці без виймання з транспортної упаковки в очікуванні подальшого транспортування, можуть застосовуватися інші зобов'язання щодо маркування, що виходять за межі сфери застосування ТР КМП та транспортного законодавства. Однак, як тільки хімічна продукція більше не транспортується, її необхідно вийняти з транспортної упаковки, щоб ТР КМП етикетку було чітко видно, або ТР КМП етикетку необхідно додати до того, що раніше було транспортною упаковкою.

6. ПРИКЛАДИ ЕТИКЕТОК

Наведені нижче зображення упаковок з відповідною інформацією про небезпеку подано виключно для інформаційних цілей, вони не є доказом порушення вимог ТР КМП та не можуть бути використані для вживання відповідних заходів!!! Усі надані пояснення констатовано лише як припущення та відображають власну суб'єктивну думку автора.

На Рисунках 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, наведено приклад маркування, яка містить інформацію про небезпеку згідно ТР КМП.

Рисунки 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22 містять позначення елементів маркування, щодо яких зафіксовано можливі порушення вимог ТР КМП. Після кожного з рисунків надано перелік можливих невідповідностей без детального аналізування дотримання вимог ТР КМП.

На Рисунках 23, 24 наведено приклад маркування, де зауваження до інформації про небезпеку згідно ТР КМП відсутні.

Надані зауваження виконано у форматі «нашвидкуруч» - без детального аналізування, але для розуміння, на які нюанси можна звертати увагу під час перевірок суб'єктів господарювання.

За додатковою інформацією див. додатки А — Б методичного посібника «Основні засади, процедури та особливості технічного регламенту щодо класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції»

Рисунок 5 – Приклад маркування

Рисунок 6 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

Піктограми небезпечності, які зазначені безпосередньо на упаковці, відрізняються від піктограм небезпечності, зазначеними на стікері;

Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію

Рисунок 7 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Рисунок 8 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

Колір та загальний вигляд етикетки, яка містить інформацію про небезпеку, повинні не заважати чіткому візуальному виділенню піктограм небезпечності;

Інформація про небезпеку подана не українською мовою

Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію

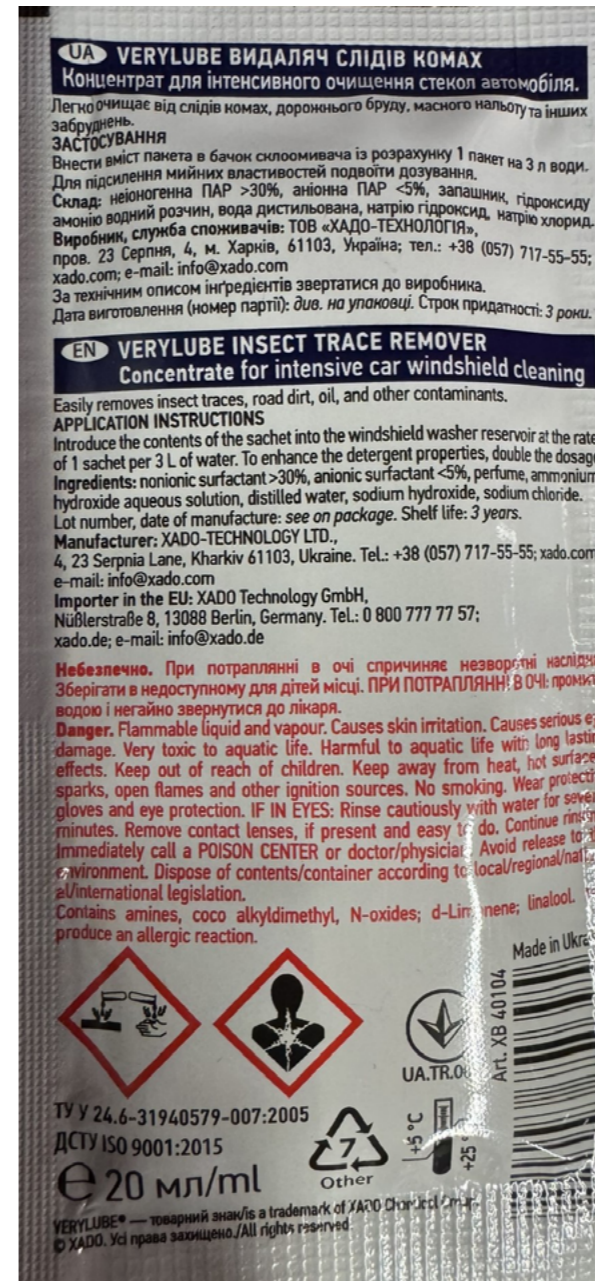

Рисунок 9 – Приклад маркування

Рисунок 10 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Інформація про небезпеку українською мовою не відповідає інформації про небезпеку англійською мовою
- Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію
- Формулювання сигнального слова, видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив не відповідають вимогам ТР КМП
- Піктограма небезпечності «GHS08» (силует людини) позначає небезпеку, пов'язану з впливом на здоров'я людини, проте види небезпечного впливу та попередження про небезпечний для відповідних класів небезпечності згідно ТР КМП відсутні.

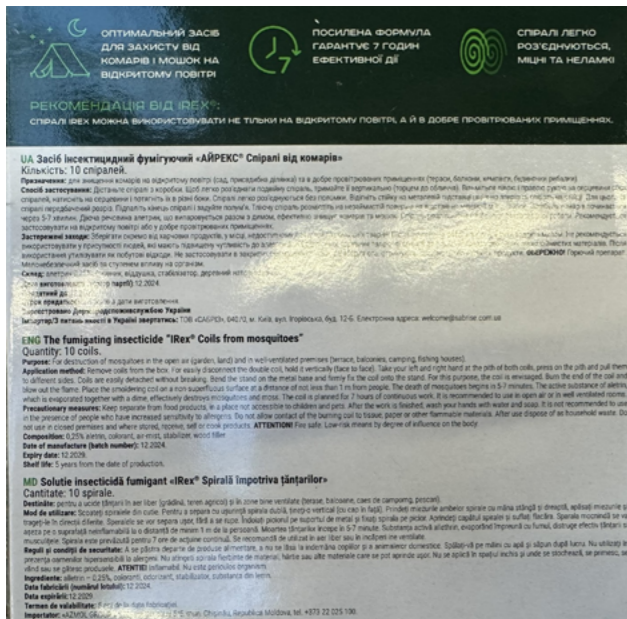

Рисунок 11 – Приклад маркування

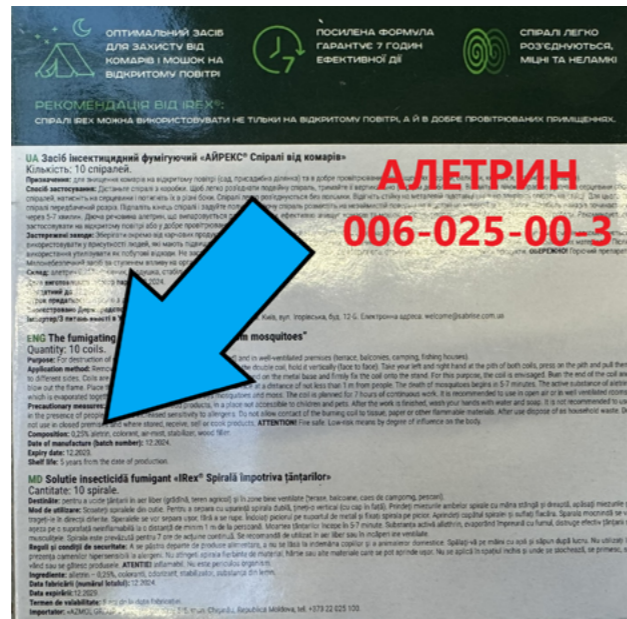

Рисунок 12 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Відсутня інформація про безпеку згідно ТР КМГ
- Хімічна продукція містить хімічну речовину алетрин, для якої затверджена національна класифікація небезпечності та інформація про безпеку з відповідним записом за номером 006-025-00-3 у Частині В Додатка VI до ТР КМГ за класами небезпечності «Хімічна продукція, яка проявляє гостру токсичність у разі впливу на організм людини» (шкідливо при проковтуванні та при вдиханні) та «Хімічна продукція, яка проявляє токсичність для водних біоресурсів» як при довготривалому, так й при короткостроковому впливі»

Рисунок 13 – Приклад маркування

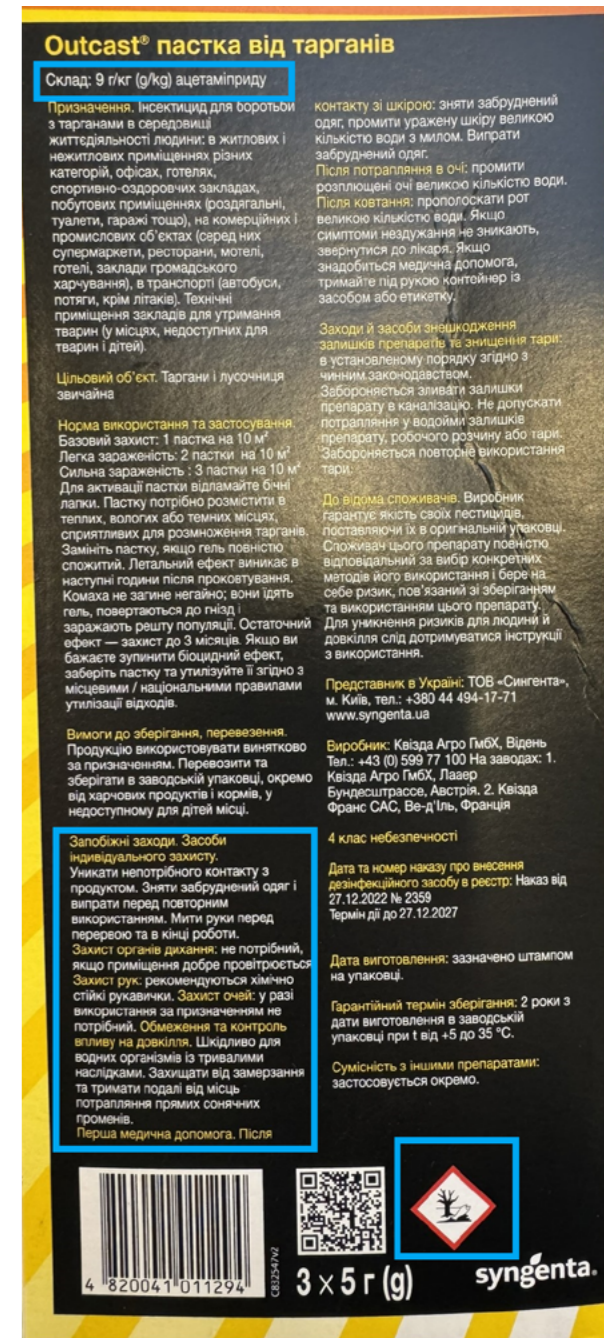

Рисунок 14 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію
- Відсутні сигнальне слово, види небезпечного впливу
- Попередження про небезпечний вплив не відповідають вимогам ТР КМГ

Наявність піктограми небезпечності «GHS09» (довкілля) свідчить про класифікацію хімічної речовини як небезпечної, отже вимоги ТР КМГ повинні бути дотримані

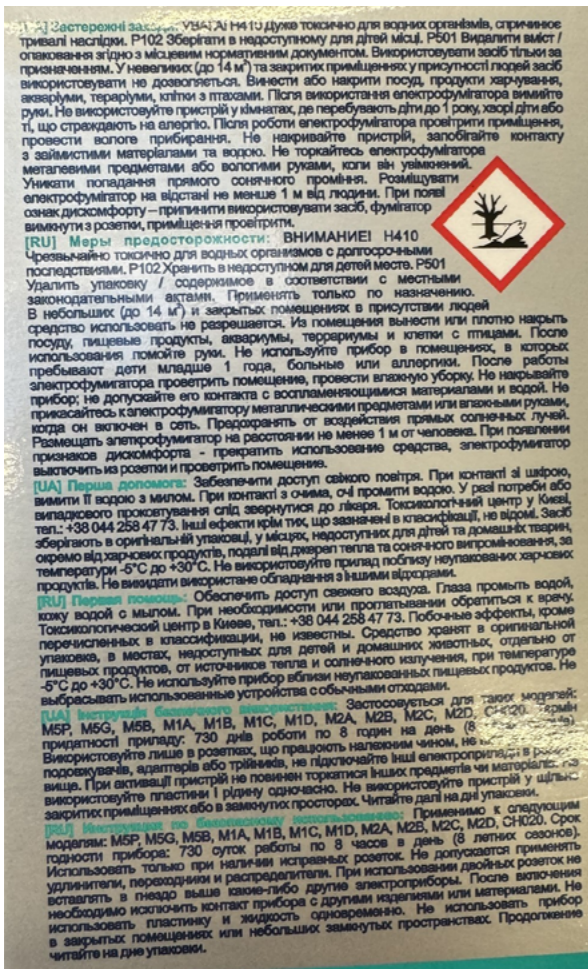

Рисунок 15 – Приклад маркування

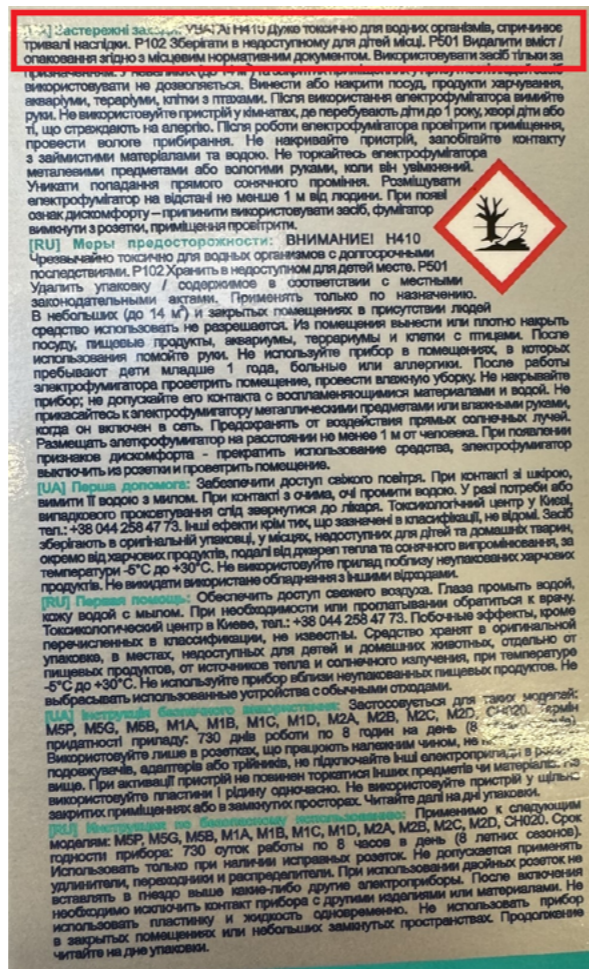

Рисунок 16 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Формулювання видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив не відповідають вимогам ТР КМП

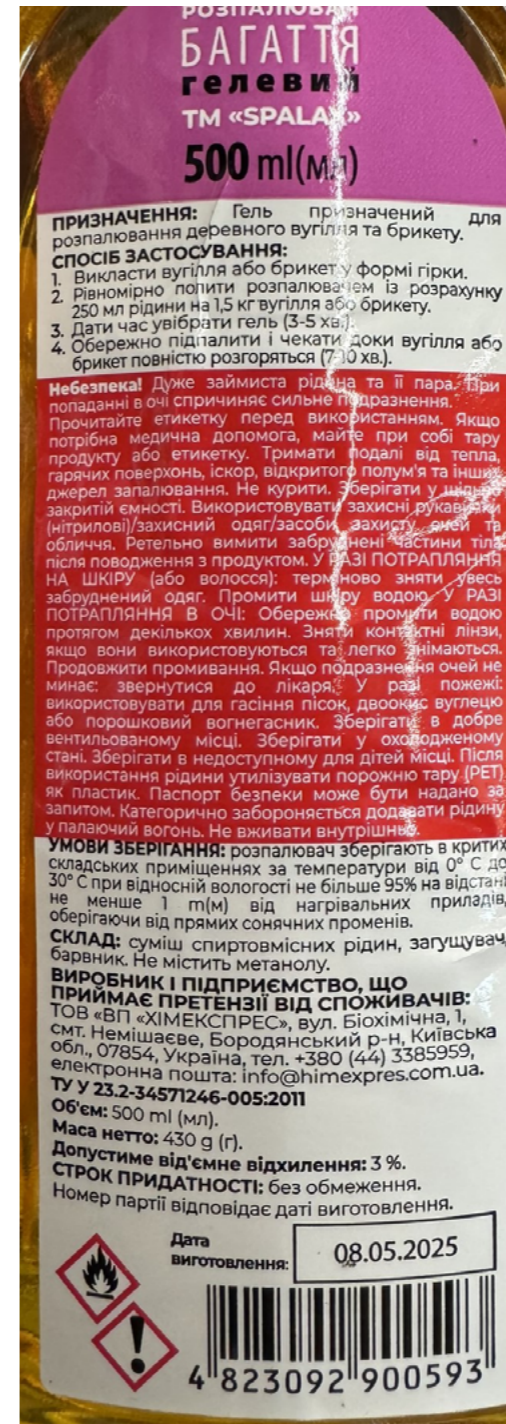

Рисунок 17 – Приклад маркування

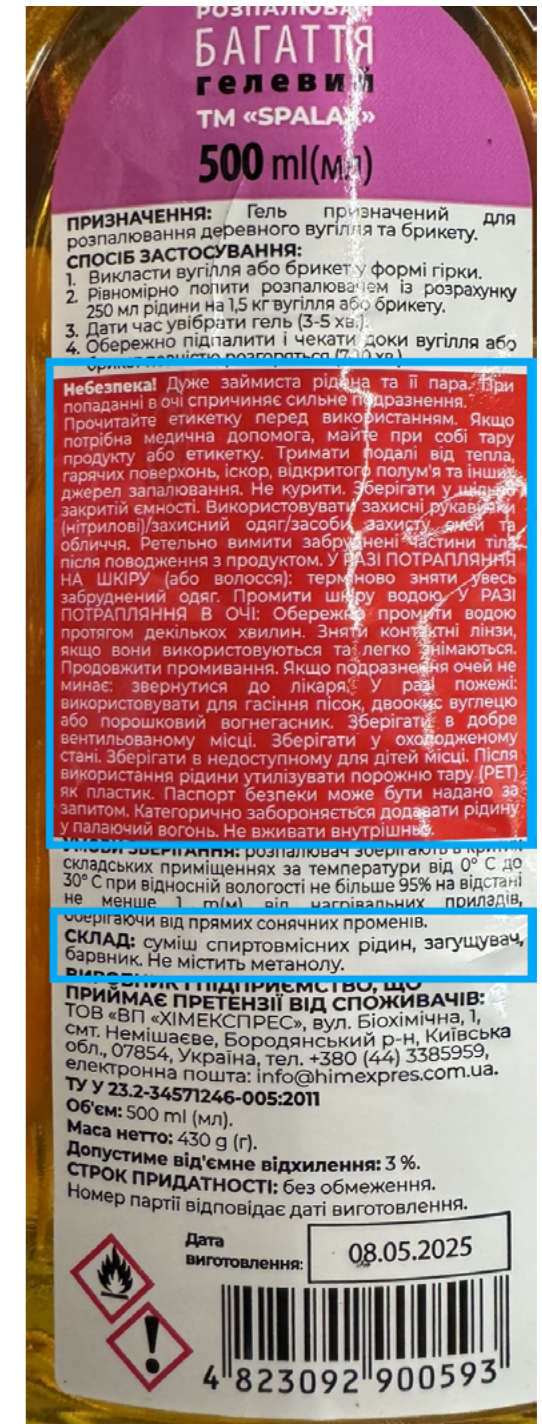

Рисунок 18 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Формулювання видів небезпечного впливу та попереджень про небезпечний вплив не відповідають вимогам ТР КМП
- Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію

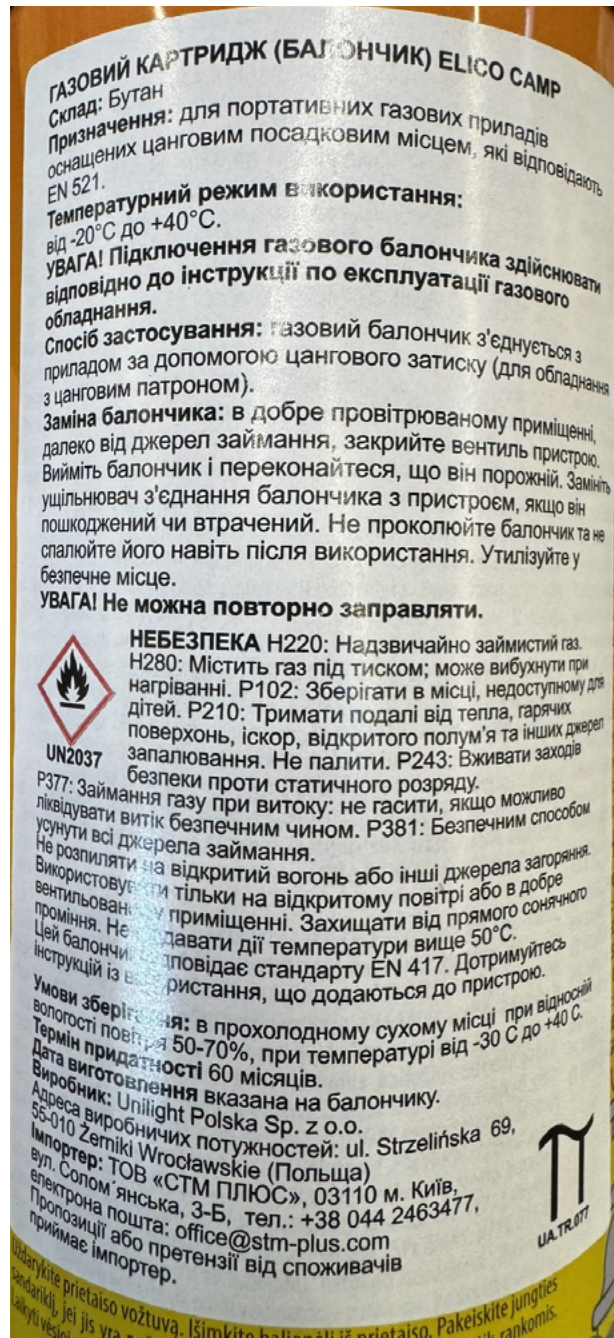

Рисунок 19 – Приклад маркування

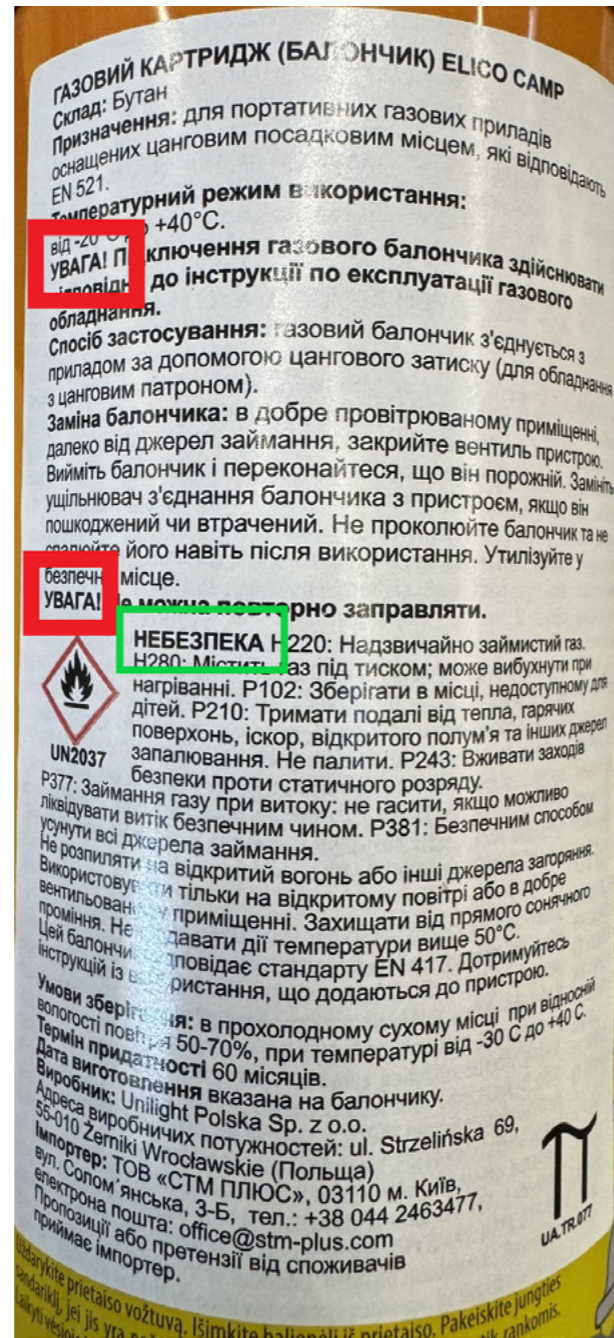

Рисунок 20 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Можливі невідповідності:

- Додаткова інформація про небезпеку (червона рамка) суперечить, ускладнює прочитання та ставить під сумнів основну інформацію (зелена) відповідно до ТР КМП
- Якщо обидва твердження (у зеленій та червоній рамці) відносяться до ТР КМП, то згідно ТР КМП якщо у інформації про небезпеку зазначається сигнальне слово «Небезпека», сигнальне слово «Увага» не повинно зазначатись

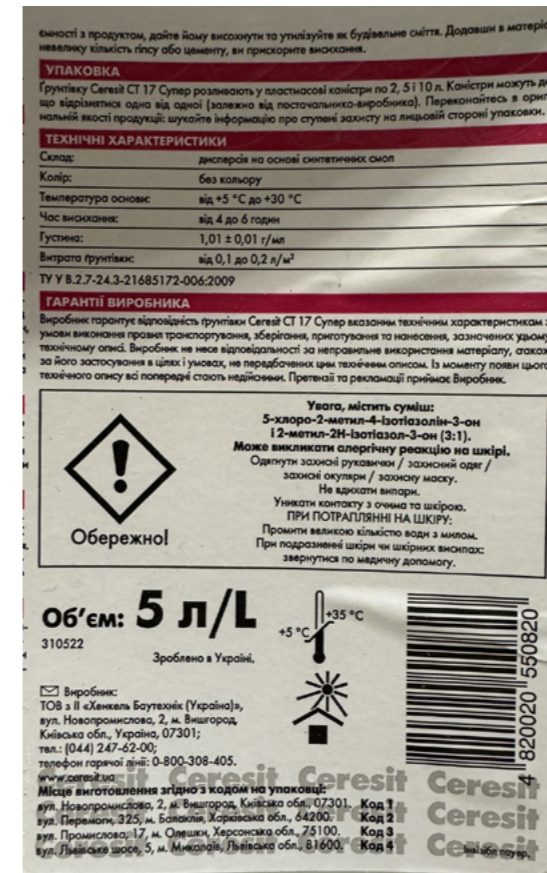

Рисунок 21 – Приклад маркування

Можливі невідповідності:

- Відсутня червона окантовка піктограми небезпечності
- Твердження «Обережно!» не відповідає вимогам ТР КМП щодо формулювання сигнального слова
- Відсутні ідентифікатори хімічних речовин-складових хімічної продукції, які вплинули на її класифікацію (наприклад, CAS 55965-84-9)

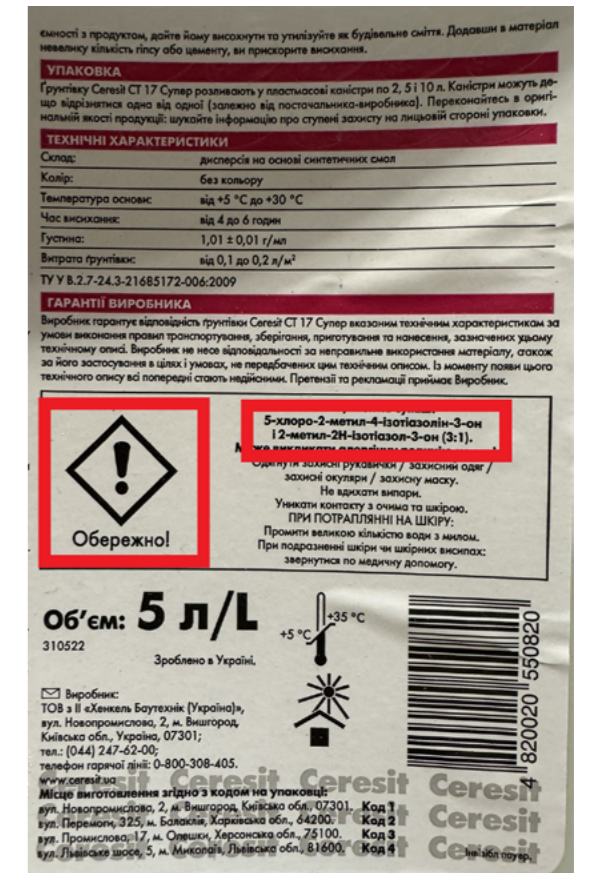

Рисунок 22 – Приклад маркування із позначкою можливої невідповідності

Рисунок 23 – Приклад маркування

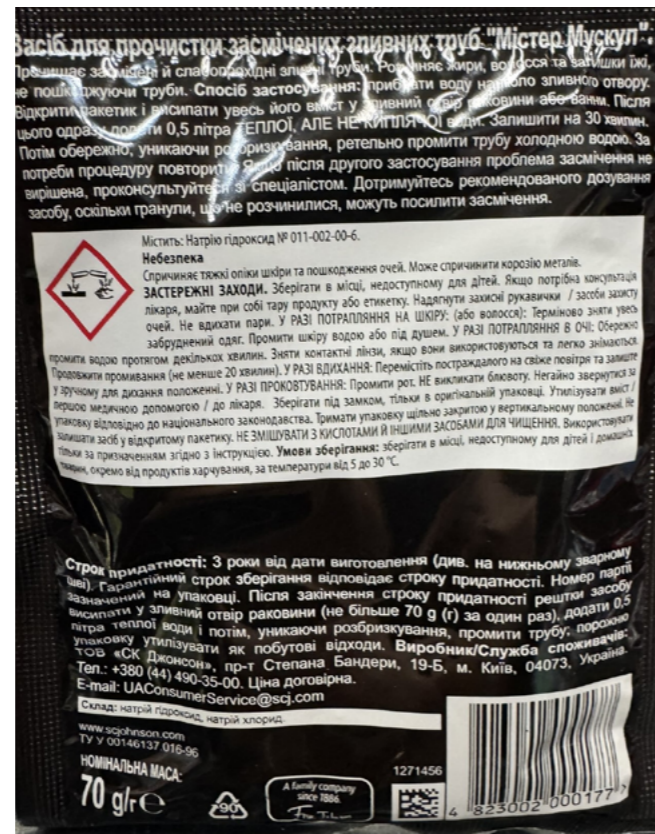

Рисунок 24 – Приклад маркування

Зауваження до маркування відсутні.

